

HAKAMETSÄN JÄÄHALLI

Rakennushistoriallinen selvitys

Arkkitehtitoimisto Seija Hirvikallio

2015

Sijaintikartta

Ilmakuva Hakametsän jäähallista.

Selvityksen tilaaja

Selvityksen laatija

Tampereen Tilakeskus
Liikelaitos / Kirsti Hankela
Arkkitehtitoimisto Seija
Hirvikallio / Seija Hirvikallio

2015

HAKAMETSÄN JÄÄHALLI **Rakennushistoriallinen selvitys**

Sisältö	
Perustietoja	4
Asemakaava	4
Hallin rakentamishistoriaa	5
Jäähallin teknisen suunnittelun perusasioita	6
HAKAMETSÄN JÄÄHALLIN SUUNNITELMA	8
Arkkitehtuurin ja rakenteiden tasapainoinen taidonnäyte	8
Arkkitehti Jaakko Tähtinen	8
Tekniset järjestelmät	9
Erikoissuunnittelijat	10
Alkuperäiset piirustukset	11
PERUSKORJAUKSET	20
Pienempiä peruskorjauksia	20
Suuri peruskorjaus 2001-2002, 2007	21
HAKAMETSÄN JÄÄHALLIN KÄYTTÄJÄN MIETTEITÄ	23
JÄÄHALLIN NYKYTILANNE	25
Piha-alue	25
Julkisivut	25
Ikkunat	26
Ovet	26
Sisätilat	26

HAKAMETSÄN JÄÄHALLIN RAKENNUSHISTORIAALLISET ARVOT	42
Maisemalliset arvot - juurevuus ja maisema	42
Arkkitehtoniset arvot - perinne ja tyyli	42
Toiminnalliset arvot - toimivuus ja aitous	42
Rakenteelliset arvot - rakenne ja tunnelma	43
PERUSKORJAUSTAVOITTEITA	43
SUOJELUTAVOITTEITA	44
Lähdekirjallisuus	46
LIITE	
NYKYTILANNEPOHJAT JA AJALLISET KERROSTUMAT	47

Hakametsän jäähalli

Perustietoja

Kiinteistötunnus	Kissanmaa 875 / 5
Osoite	Keltinkatu 2, 33530 Tampere
Rakentamisvuosi	1965
Arkkitehti	Jaakko Tähtinen 1964
Omistaja	Tampereen kaupunki
Kerrosala	16979 krsm ² (sallittu kerrosala 38465 krsm ²)
Kokonaistilavuus	125 000 m ³ (1965)
Tontin pinta-ala	64109 m ²
Tontin tehokkuus	e=0.60

Jäähallin mitat: pituus 114,8 m, leveys 76 m, käytävien leveys 6 m, käytävien korkeus 3,5 m. Suurin korkeus maanpinnasta on 19,5 m.

Hakametsän jäähalli on tällä hetkellä SM-liigan kolmanneksi suurin jäähalli. Hallissa on pelattu jääkiekon MM-kilpailujen otteluita vuosina 1965, 1982, 1991, 1992 (naisten kisat), 1997 ja 2003. Vuoden 2014 peruskorjauksen jälkeen Hakametsän jäähalliin mahtuu 8 070 katsojaa. Istumapaikkoja on 6 399, aitiopaikkoja 312 ja seisomapaikkoja 1 359.

Päähallin viereen on rakennettu 2 harjoitushallia: Hakametsä II ja Hakametsä III.

Suojelutilanne

Rakennusta ei ole suojeltu asemakaavalla.

Arvoluokitus

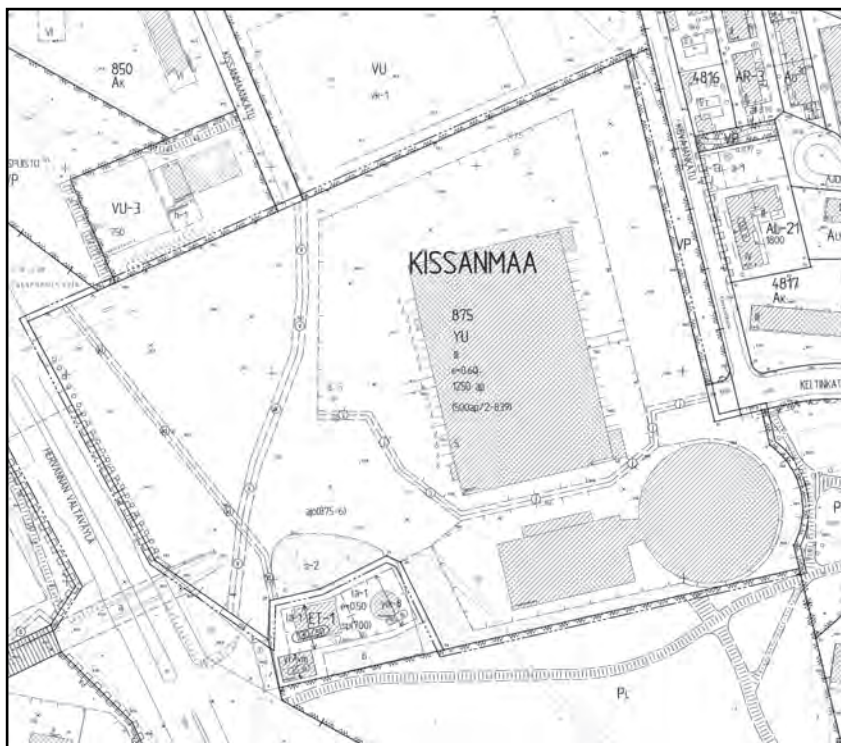
IR III Teknisiltä ratkaisuiltaan ja rakennustaiteellisesti merkittävä, alkuperäisyysaste suuri. (Lähde: Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998).

Asemakaava

Kissanmaan kaupunginosaan laadittiin jäähallin rakentamista varten asemakaava vuonna 1963. Jäähallin luoteispuolelle valmistui nk. Kissantassun ja Kissankellon asuntokompleksi vuonna 1966–68. Jäähallin ja Kissantassun asuntoalueen väliin jäävälle alueelle valmistui kuplatennishalli vuonna 1983. Alueen hallikäyttö sekä uudet ulkopelikentät vahvistettiin asemakaavalla vuonna 1992.

Voimassa oleva asemakaava on vuodelta 2001. Tonttimerkintä on YU, urheilutoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue. Tontin lounaiskulmassa, lämpövoimalaitoksen pohjoisreunalla on suojeltu viheralue s-2: tontin osa, jossa olemassa oleva puusto on säilytettävä siten, että sallitaan vain maiseman hoidon kannalta tarpeelliset toimenpiteet.

Hakametsän yleissuunnitelmassa/kaupunkikuva ja kulttuuriympäristöselvityksessä (vuodelta 2014) pidetään mahdollisena, että Hakametsän jäähalli nostetaan valtakunnalliseksi arvokohteeksi. Hakametsän yleissuunnitelmassa esitetään tavoitteita Hakametsän alueen kaupunkikuvalliseksi kehittämiseksi.

Voimassa oleva asemakaava on vuodelta 2001.

HALLIN RAKENTAMISHISTORIAA

Tampereella nousi voimakas ”Jäähalli Tampereelle” -kansalaisliike 1960-luvun alussa. Koulukadun tekojäärädan olosuhteet eivät tyydyttäneet seuroja eikä katsojiakaan. Uuden jäähallin rakentamista vauhdittivat Suomelle myönnetty vuoden 1965 jääkiekon MM-kisat, joiden järjestämisen edellytys oli, että kilpailupaikkana on jäähalli. Helsingin jäähallihanke oli viivästynyt, joten Tampereen päättäjät tekivät nopeita päätöksiä kaupunginjohtaja Erkki ”Napoleon” Lindforsin johdolla.

Tampereen Koulukadun kentälle oli rakennettu ensimmäinen tekojääräta vuonna 1956 ja sen kattamista oli suunniteltu, mutta liikenteellinen ahtausta puolsi jäähallin rakentamista Hakametsään rakentamattomalle tontille, entisen tiilitehtaan savipelloille ja hakamaahan. Hakametsä oli Pappilan kaupunginosan laidunmaata. Seudun asutus oli käynnistynyt 1800-luvun lopulla. Hakametsään laadittiin ensimmäinen asemakaava vuonna 1950.

Hakametsän jäähalli valmistui joulukuussa 1964, ja se oli valmistuessaan Suomen ensimmäinen jäähalli.

Tampereella on nykyisin 7 jäähallia: Hakametsässä 3 kpl, Hervanta, Tesoma I ja II ja Kaukajärvi (Sentteri-Tampere.)

Jäähallin teknisen suunnittelun perusasioita

Ensimmäiset jäähallit rakennettiin Montrealiin (1875) ja Lontooseen (1876) sekä New Yorkiin (1879). Jäähallin rakentaminen nähtiin tarpeelliseksi paikoissa, joissa vesi ei luontaisesti jäätynyt.

Lämpötila

”Jäähallin sisäiset lämpötilat vaihtelevat jään pinnan -5°C:sta katsomon +10°C:een sekä pukuhuoneiden, ravintoloiden ja toimistojen +20–24°C:een.

Lattiarakenne

Jäähdytysputket sijoitetaan 20–30 mm:n etäisyydelle betonin pinnasta ja putkien etäisyys toisistaan on 75–125 mm. U:n muotoiset putket yhdistetään jake- ja keräyslaitteisiin joko hallin pitkältä tai lyhyeltä sivulta. Betonilaatan paksuus on 120 mm. Sen alla on 100 mm:n eristekerros, jonka alla on 500 mm paksu sorakerros, johon on sijoitettu lämpöputket.

Jäakerroksen muodostamisessa on tärkeää eristää lattia maaperästä ja joissain tapauksissa myös maan lämmitys on tarpeen. Tähän tarkoitukseen voidaan käyttää lauhduttimien hukkalämpöä.

Jään tekeminen

Ensimmäinen 0,8 mm:n kerros levitetään kaukaloa kiertävästä jääkoneesta hienona suihkeena. Tämä kerros jäätyy välittömästi. Seuraava kerros on yhtä paksu. Joissain jäähalleissa tämä kerros maalataan valkeaksi.

Kolmas kerros on paksuudeltaan 0,16 mm paksu. Sen tehtävänä on toimia maalatun kerroksen suojana ja siihen maalataan pelaamisessa tarvittavat merkin-

nät. Lopullinen paksuus saavutetaan 8–10 tasaisesti levitetyllä jääkerroksella. Mitä vähemmän vettä pintaan kerralla laitetaan, sitä parempaa jäätä tulee. Suomessa merkinnät maalataan valmiiksi lattiaan. Poistettava jää on silloin pelkkää jäätä ilman ongelmallisia maalijätteitä.

Lattian pinnan lämpötilan tulee jäädytettäessä olla -4°C, ilman lämpötilan noin 17°C ja suhteellisen kosteuden 30 prosenttia.

Taitoluistelijoiden jään lämpötila on -2°C--3°C ja jääkiekkoilijoiden jää on -5°C--3°C

Jäähdytyslaitteistot

Suorassa jäähdytysjärjestelmässä jäähallin lattiaan sijoitettu putkisto toimii haihduttajana. Epäsuorassa järjestelmässä jää viilennetään suljetulla kierrolla, joka on yhteydessä erilliseen haihduttimeen, lämmönvaihtajaan.

Kosteudenpoisto

Mikäli jäähallin sisälämpötila on viisi astetta, saa ilman suhteellinen kosteus olla korkeintaan 90 prosenttia, jotta sumua tai usvaa ei esiintyisi. Lämpötilan noustessa kymmeneen asteeseen, saa ilman suhteellinen kosteus olla korkeintaan 80 prosenttia. Viidessätoista asteessa kosteusprosentin on oltava korkeintaan 70 prosenttia ja miellyttävässä kahdenkymmenen asteen lämpötilassa vain 60 prosenttia. Normaalin huonelämpötilan ylläpitäminen ilman kosteushaittoja on vaativaa laitetyötä.

Kosteuden poistoon ilmasta on kaksi pääasiallista tapaa. Toinen on ilman jäähdyttäminen kastepisteensä

alapuolelle vesihöyryn haihduttamiseksi, toinen tapa kemiallisesti ilmavirtauksen vieminen vettä itseensä imevän aineen läpi.

Kuivattavissa kosteudenpoistojärjestelmissä käytetään hitaasti pyörivää kiekkoa, rumpua tai rengasta, joka on pinnoitettu tai täytetty kosteutta imevällä aineella, usein silikageelillä. Kosteaa ilmaa tuodaan laitteistoon ja se läpäisee yhden osan renkaasta, jossa imevä aine ottaa ilmasta kosteutta. Tämä ilma vietään jäähalliin. Renkaan hiljaa pyöriessä sen läpäisee toinen lämmitetty ilmavirtaus. Kosteus, joka sitoutui aineeseen, vapautuu lämmitettyyn ilmaan ja kosteutta imevä aine aktivoituu uudelleen. Lämmin kostea ilma vietään pois jäähallista.

Lämmitys hukkalämmöllä

Kompressorien tuottamaa hukkalämpöä voidaan käyttää lämmitystarpeeseen. Lämmön talteenottojärjestelmää suunniteltaessa on otettava huomioon suhteellisen alhainen lämpötila-alue. Hukkalämpö on tavallisesti 30–35°C, pientä osaa hukkalämmöstä, niin sanottua superlämpöä, voidaan käyttää korkeammissa lämpötiloissa. Hukkalämpöä voidaan hyödyntää uuden jään tekoon, hallin ja raikkaan ilman lämmitykseen, vesijohtoveden esilämmitykseen sekä lumen ja käytetyn jään sulattamiseen.”

(Lähde: verkkosivusto Studio Lumi <http://www.studio-lumi.com/koke/uaitkn/jhallit.html>)

Jäähallin jää tehdään neljässä eri vaiheessa. Kuvallähde: Leinonen, 2015.

HAKAMETSÄN JÄÄHALLIN SUUNNITELMA

Arkkitehtuurin ja rakenteiden tasapainoinen taidonnäyte

Uuden jäähallin suunnittelijaksi kutsuttiin arkkitehti Jaakko Tähtinen. Hän onnistui tehtävässään hyvin ottaen huomioon, että suunnittelu-aikaa oli vain puoli vuotta. Arkkitehtuuri ja rakenteiden tarkoituksenmukaisuus yhdistyvät rakennuksen ulkonäössä; jäähallin hallitseva ulkonäöllinen elementti on satulapinnan muodostava katto ja päätyjen vinot betoniset vetotangot. Nämä ovat säilyttäneet alkuperäisen luonteensa ja ilmeensä eikä niiden hallitseva muoto ole kärsinyt.

Arkkitehti Jaakko Tähtinen

Jaakko Tähtinen syntyi vuonna 1904. Hän perusti Tampereelle oman arkkitehtitoimiston vuonna 1933. Tähtisen ura ulottuu 1920-luvulta aina 1970-luvulle asti. Hän suunnitteli paljon asuin- ja liikerakennuksia ja 1940-luvulla runsaasti teollisuuden ja kaupan rakennuksia. Hänen päätyönään pidetään Hakametsän jäähallia.

Jaakko Tähtisen suunnittelema rakennuksia on erityisen paljon Kalevan kaupunginosassa Tampereella. Arkkitehtonisesti tasapainoisen korttelin muodostavat Koskentien asunto-osaakeyhtiön rakennukset Ilmarinkadun, Kaupinkadun ja Litukankadun rajamalla alueella.

Jaakko Tähtinen on suunnitellut Tampereelle mm. Pohjoismaiden Yhdyspankin talon, Vakuutusyhtiö

Turvan talon, SMK:n talon, Starin lääketehaan ja Tammerlinnan. Tekstiilitalo Satakunnankadun ja Aleksis Kiven kadun kulmassa on Tähtisen suunnitelma. Lisäksi hän on suunnitellut monia yksityistaloja Pyynikin torin tienoille.

Jaakko Tähtisen suunnittelemissa rakennuksissa on tasapainoinen julkisivujäsentely, jossa muuripinnan ja ikkuna-aukkojen suhde on harmoninen. Hän oli taitava asutosuunnittelija. Jaakko Tähtisen toimistoa jatkoi hänen poikansa Antti Tähtinen isänsä kuoleman jälkeen vuonna 1970.

Uuden jäähallin pelikentän taso suunniteltiin 3,5 metriä kävelyhallin tasoa alemmaksi ja katsomo kiertää sitä 8 metrin korkuisena. Alin katsomorivi on metrin pelikenttätasoa ylempänä. Hallin ensimmäiset istuinpenkit olivat puisia, lakattuja selkänojallisia lankkurivejä, jota halliin asennettiin kaikkiaan viisi kilometriä.

Korkeaa keskiosaa reunustavat maanpinnan tasossa olevat 6 m leveät ja 3,5 m korkeat kävelyhallit, joiden päissä oli alunperin kahvilat ja virvoitusjuomatilat. Pääsisäänkäyntejä on 4 kpl kävelyhallin molemmissa päissä. Käytävältä johti katsomoon 16 aukkoa. Uloskäytävien kaistaleveys oli yhteensä 80 metriä.

Pääkatsomon alla oli kuusi pukuhuonetta pesu- ja kuivatushuoneineen. Erotuomareita varten rakennettiin kaksi huonet-

ta, kenttähenkilökunnalle huone ja kentän hoitovälineiden tilat. Pelikentän molemmilta puolilta johti 4 metriä leveät ajoluiskat maanpinnalle, mikä mahdollisti kuorma-auton ajon hallin lävitse. Pääkatsomon yläpuolella olivat selostamo- ja televisiointitilat. Ottelukellosta tehtiin 4-sivuinen, sen korkeus oli 3,2 metriä, ja se sijoitettiin keskelle pelialuetta 14 metrin korkeudelle.

Hallin pitkien sivuosien seinien yläosat olivat kaksinkertaista, valoa hyvin läpäisevää Forbo-levyä. Betoni- ja tiilipintaiset seinä- ja kattopinnat maalattiin lateksilla, lattiat olivat alunperin pääasiassa valupinnaltaan hierrettyä betonia.

Sisäkaton pintaan asennettiin asbestipitoiset Karlit-levyt, lämpöeristeeksi määriteltiin mineraalivillaa. Ulkopinnan rakenteen muodostivat tuuletusrako, ponttilaudoitus ja kaksinkertainen huopakate. Poikkisuunnassa katto riippuu ulkoseinistä hallin keskelle 3,5 metriä.

Ulkoseinät ja kävelyhallien katot tehtiin Siporex-elementeistä ja katsomo tehtiin teräsbetonelementeistä.

Tekniset järjestelmät

Jään tekemiseen tarvittiin jäähdytysputkia 12 kilometriä. Ne asennettiin 13-14 cm päähän toisistaan esijännitettyyn betonilaattaan. Routimisen estämiseksi asennettiin lattialaatan alle sähköinen lämmitysjärjestelmä. Pelikentän jäähdytystä varten kellarikerroksessa oli kaksi jäähdytyskompressoria. Kentän jää oli sulatettavissa nopeasti esim. koripallo-ottelua varten ja uudelleen luisteltavissa 20-24 tunnin kuluttua.

Ensimmäisissä otteluissa jää oli kellertävää, minkä vuoksi jää sulatettiin ja kentän pinta maalattiin valkoiseksi. Puolen sentin jääkerroksen päälle suihkutettiin valkoista maalia ja varsinainen pelijää tehtiin tämän päälle. Seuraavana kesänä jään alla ollut betonilaatta maalattiin valkoiseksi.

Ilmanvaihto hoidettiin 51 kojeella, joista 6 sisäänpuhalluskojetta oli täysin automatisoitu. Ilma puhdistettiin ja suodatettiin mahdollisimman puhtaaksi noesta ja pölystä, lämmitettiin ja puhallettiin peltikanavia pitkin hallin kattoon asennettujen kattohajottimien kautta kohti katsomoa ja peilikenttää. Katsomon lämpötila pyrittiin pitämään + 7-+ 15 asteen välillä.

Kenttävalaistusta varten asennettiin 14 metrin korkeudelle kentän pinnasta kahden valaisimen ryhmissä yhteensä 60 kpl 1500 W tehoisia jodilamppuvalonheittäjiä. Lisäksi kentän kaikille sivulle asennettiin katsomon etureunaan yhteensä 18 valaisinta juoksu- ja pyöräilyrataa ja pelialueen reunaosan valaisemista varten.

Hakametsän jäähallin pienoismalli valmistui syyskuun lopulla 1964. Paljastustilaisuuteen osallistuivat myös presidentti Urho Kekkonen ja kauppaneuvos Kalle Kaihari.

Talonrakennusvirasto aloitti perustustyöt jo tammikuussa 1964. Pääurakoitsija Tähtinen & Sola pääsivät aloittamaan työt 16.5.1964, kun työpiirustukset olivat tarpeeksi pitkällä. Harjannostajaisia vietettiin 16.10.1964 ja työmaa valmistui 16.12.1964.

Puolitoista vuotta hallin rakentamispäätöksen jälkeen avattiin Hakametsän jäähalli 29.1.1965 ottelulla Tampere – muu Suomi. Kaksi päivää myöhemmin ottelivat SM-sarjan ottelussa Tappara ja Ilves. Jääkiekon lisäksi halliin suunniteltiin kaunoluistelua, yleisurheilua, painia, käsipalloa, voimistelua sekä vapaa-ajan tapahtumia. MM-kisat käynnistyivät 4.3.1965.

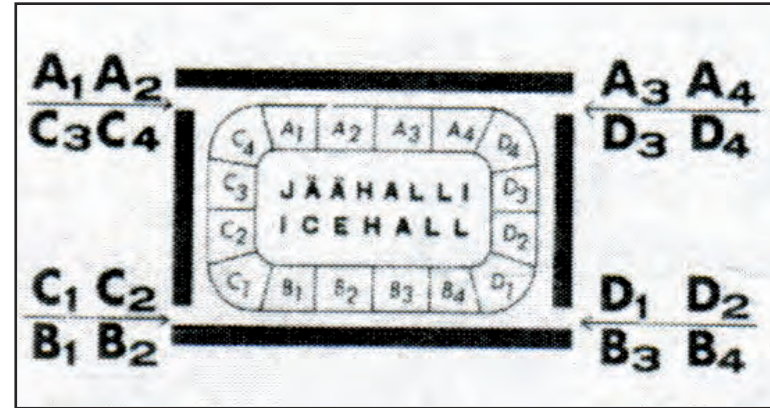
Jäähallin rakentaminen maksoi noin 6,2 miljoonaa markkaa (noin 1,2 miljoonaa euroa), ja kalusteasennusten ja ympäristörakentamisen kulujen jälkeen 7 miljoonaa markkaa.

Jäähalliin mahtui valmistumishetkellä 10 200 katsojaa. Hallin itäinen sivu oli istumakatsomoa, jonne mahtui 1 573 paikkaa. Vastapäinen pitkä sivu ja molemmat päädyt olivat seisontakatsomoita. Katsomoporrastus oli 28 cm, kun taas portaan etenemä oli 40 cm. Paikoitusalueelle valmistui 1000 autopaikkaa.

Erikoissuunnittelijat

Riippukaton konstruktio suunnitteli tanskalainen insinööri-toimisto Chr. Ostenfeld ja W.Jønson. Muut rakenteet suunnitteli Rakennusteknillinen insinööri-toimisto Heimo Kakko & Co. Lvi-suunnittelijana toimi Insinööri-toimisto Erkki Leskinen ja jäähdytysuunnitelmat teki Stal-Laval Ab. Valaistussuunnitelmat laati maajoukkuekiekkoilija ja insinööri Kalle Havulina. Rakennusurakoitsijana toimi Rakennustoimisto Tähtinen & Sola Oy. Sisustussuunnitelmat laati sisustussuunnittelija Reijo Ojanen, insinööri Raimo Eskelinen, rakennusmestari Aimo Selin ja isännöitsijä Usko Teromaa.

Tampereen kaupungin talonrakennusviraston puolesta työmaata valvoivat osaston päällikkö Esko Uusi-Rauva, työpäällikkö Raimo Eskelinen ja rakennusmestari Erik Pelkonen.

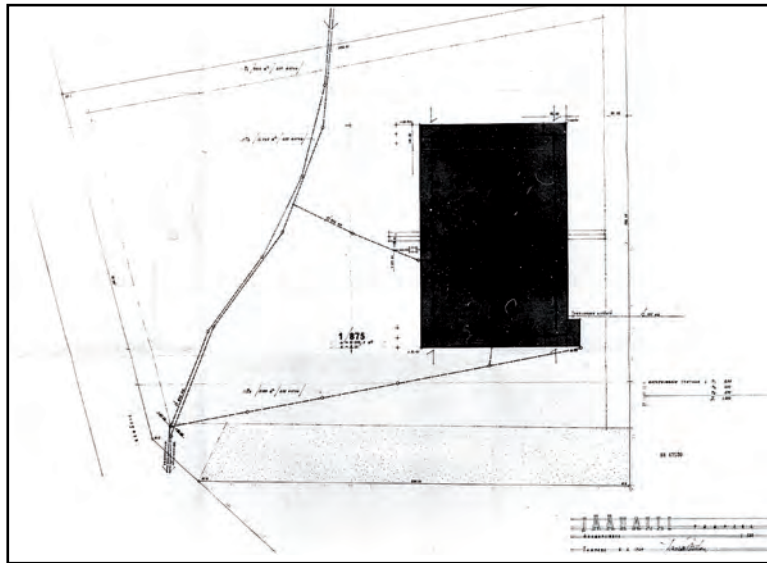

Katsomokartta vuodelta 1965.

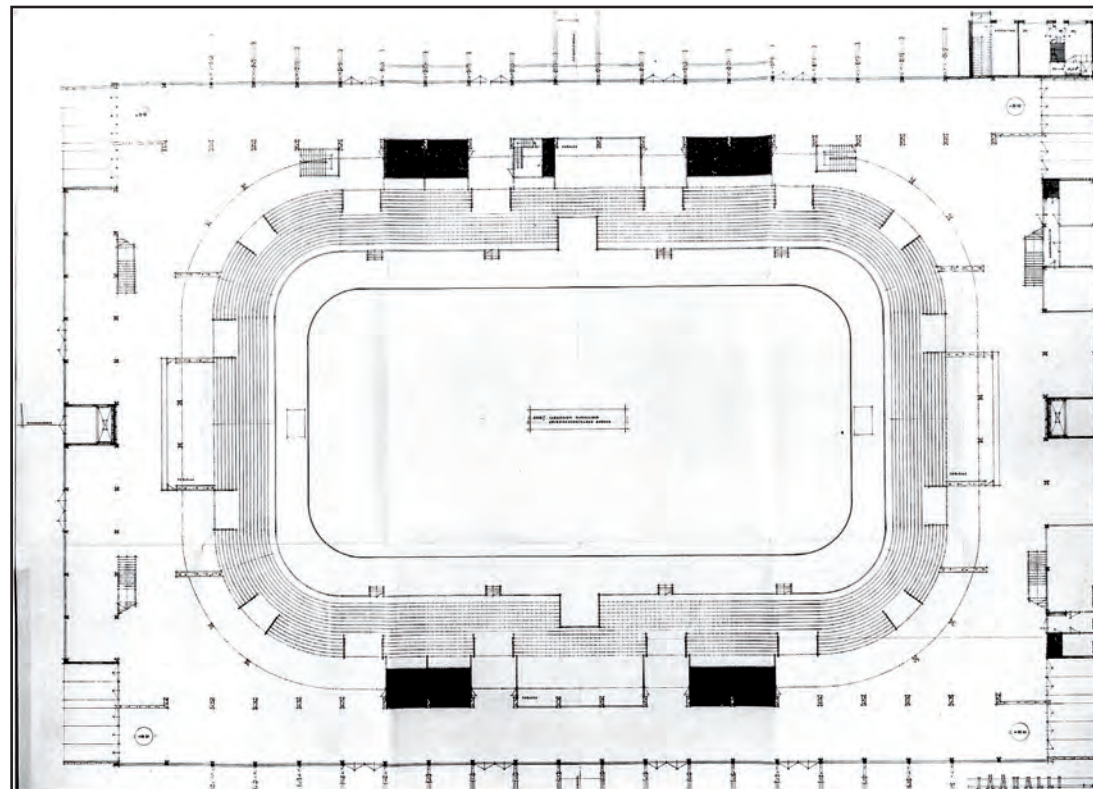
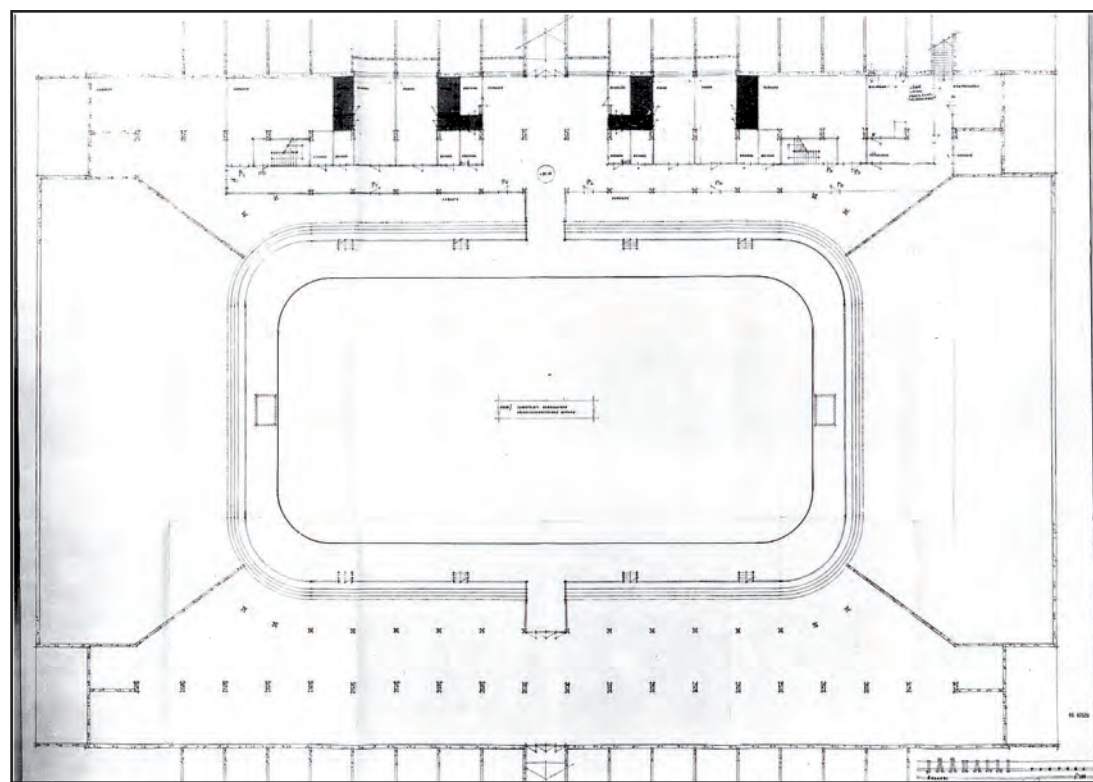

Katsomokartta vuodelta 2001.

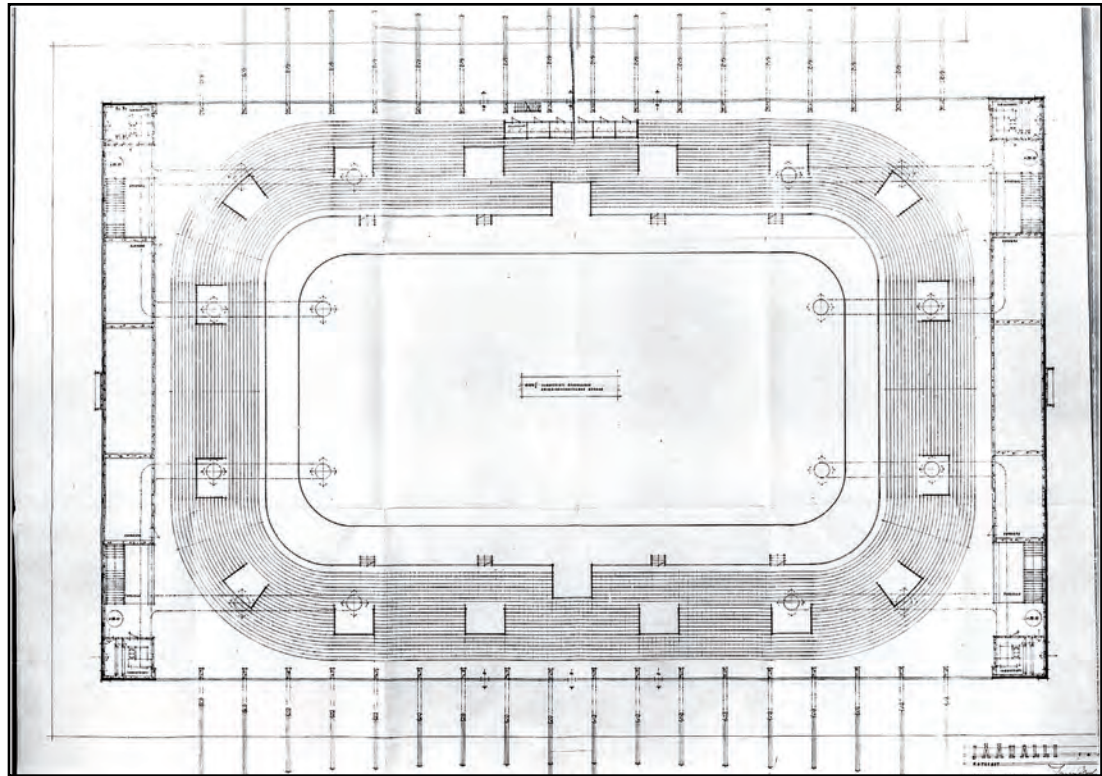
ALKUPERÄISET PIIRUSTUKSET 1964

Asemapiirros vuodelta 1964.

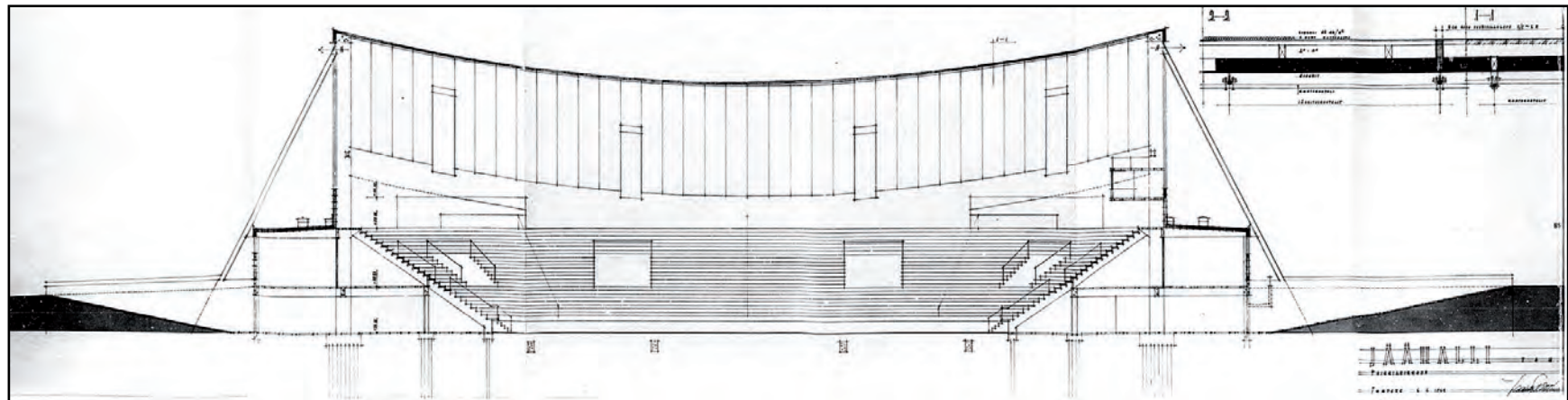

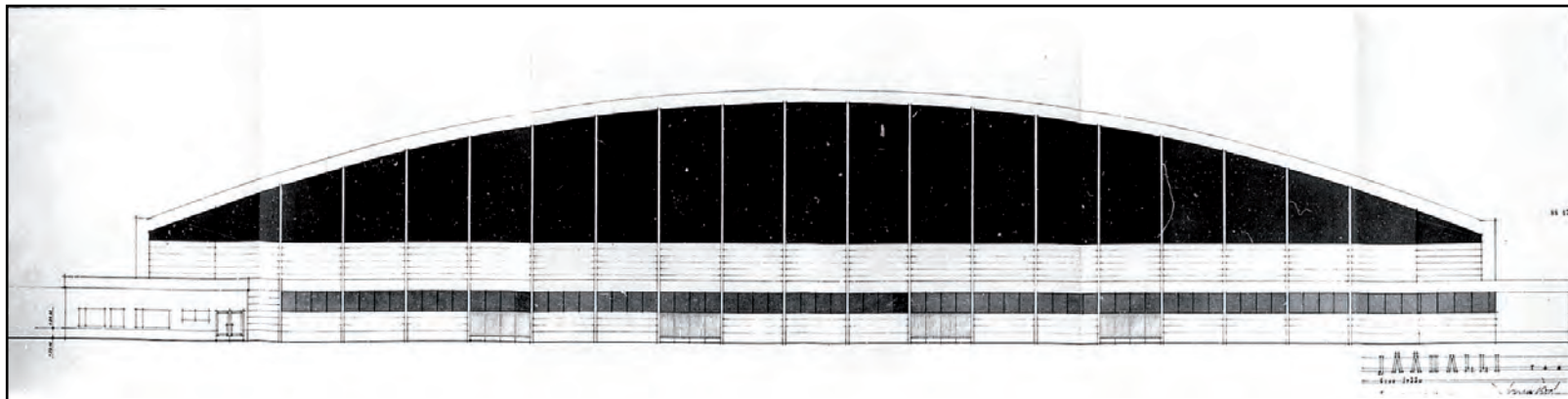
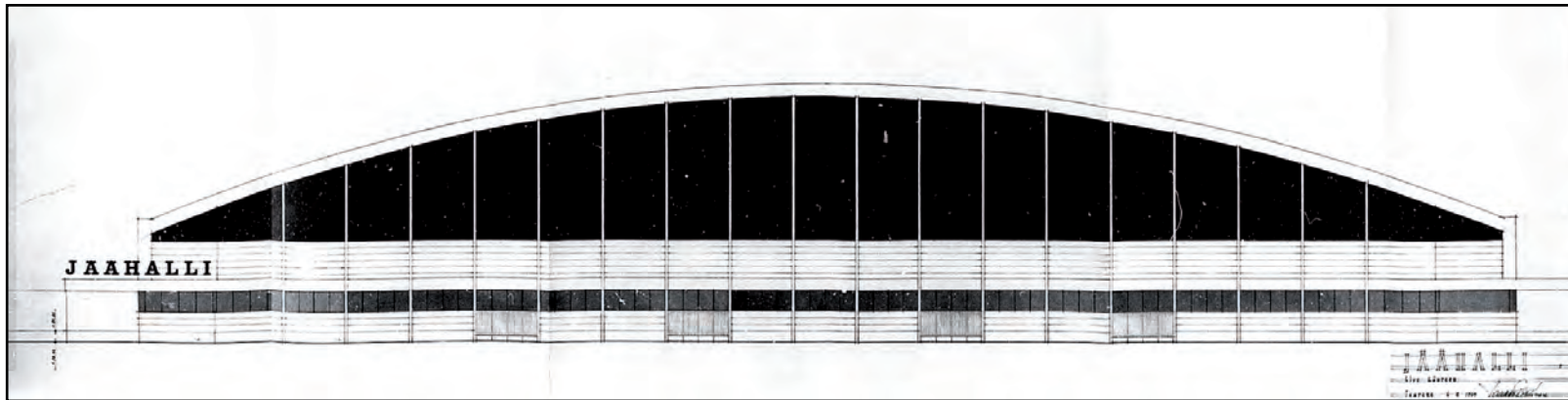
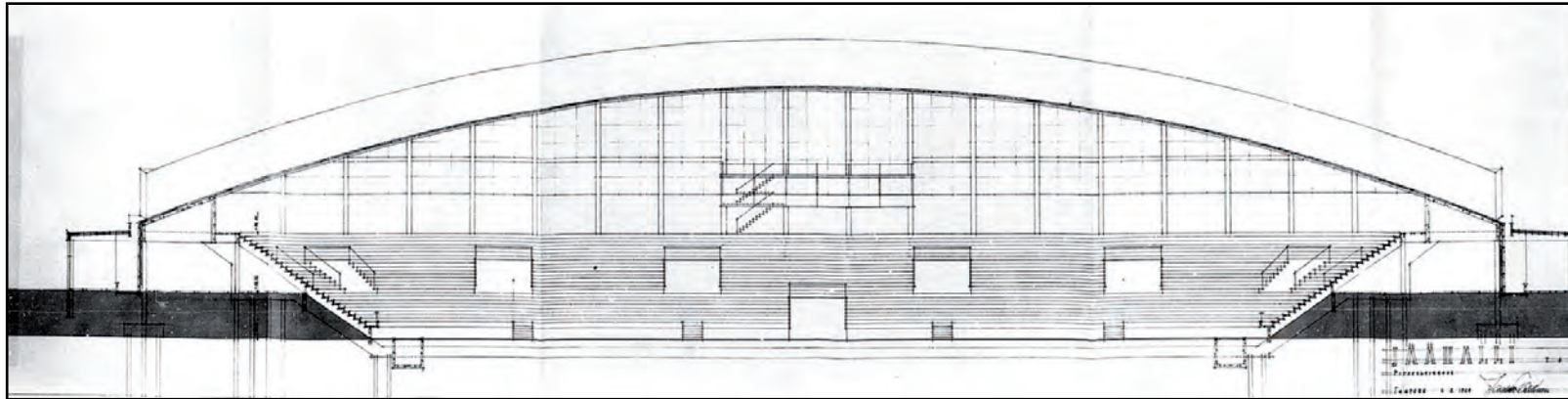
Kenttätason ja sisäänkäyntitason pohjapiirustukset vuodelta 1964.

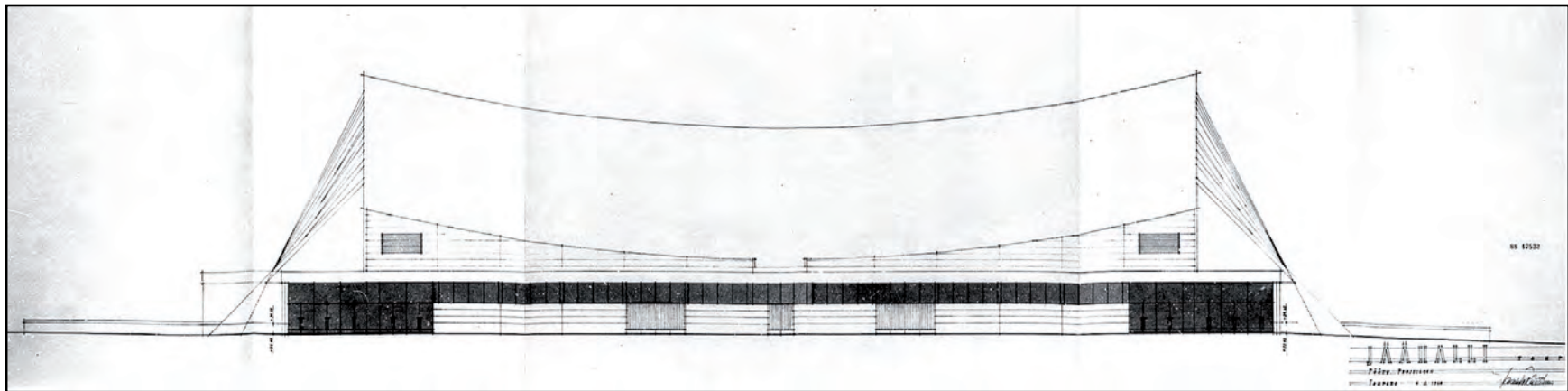
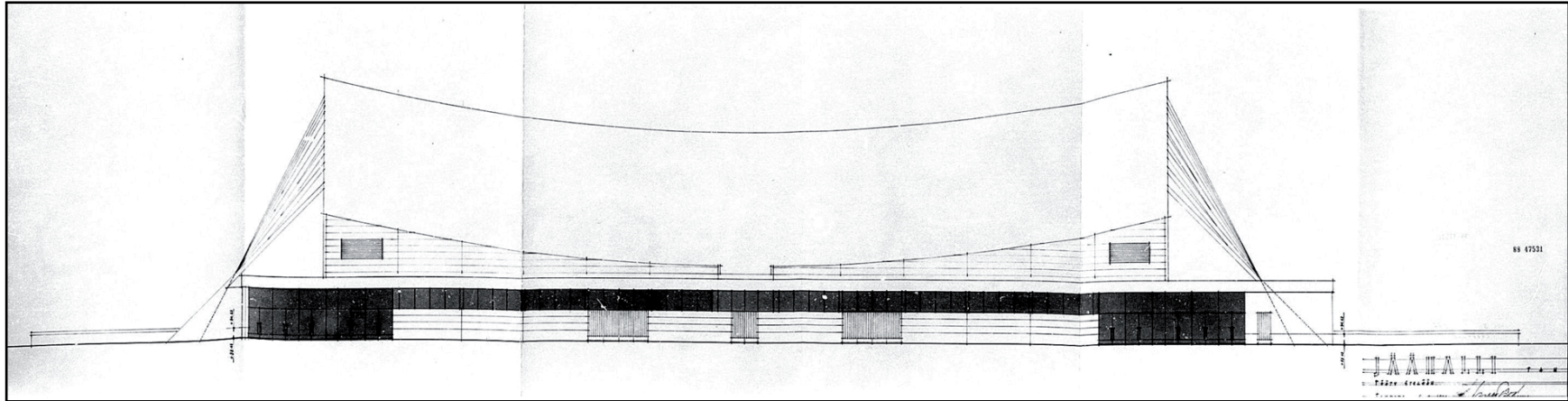
Toisen kerroksen pohjapiirros vuodelta 1964.

Poikkileikkaus vuodelta 1964.

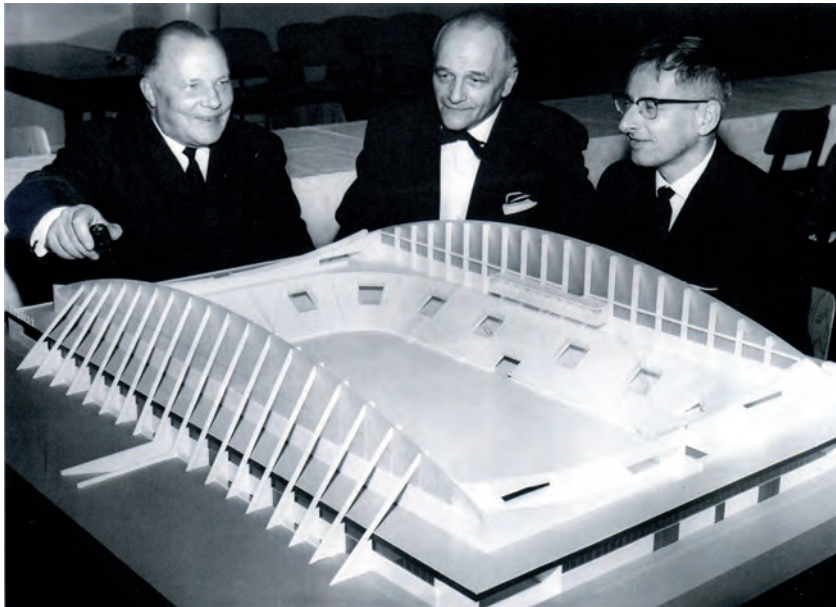

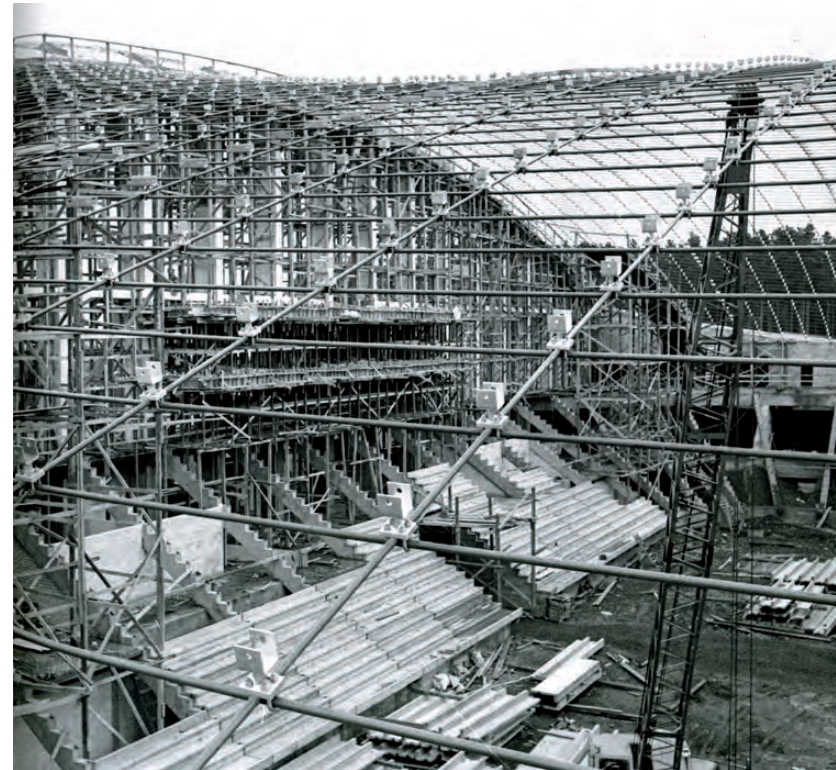
Pituusleikkaus ja julkivut länteen ja itään vuodelta 1964. Pitkien sivujen yläosissa oli valoa läpäisevät levyt.

Julkisivut etelään ja pohjoiseen vuodelta 1964.

1

2

3

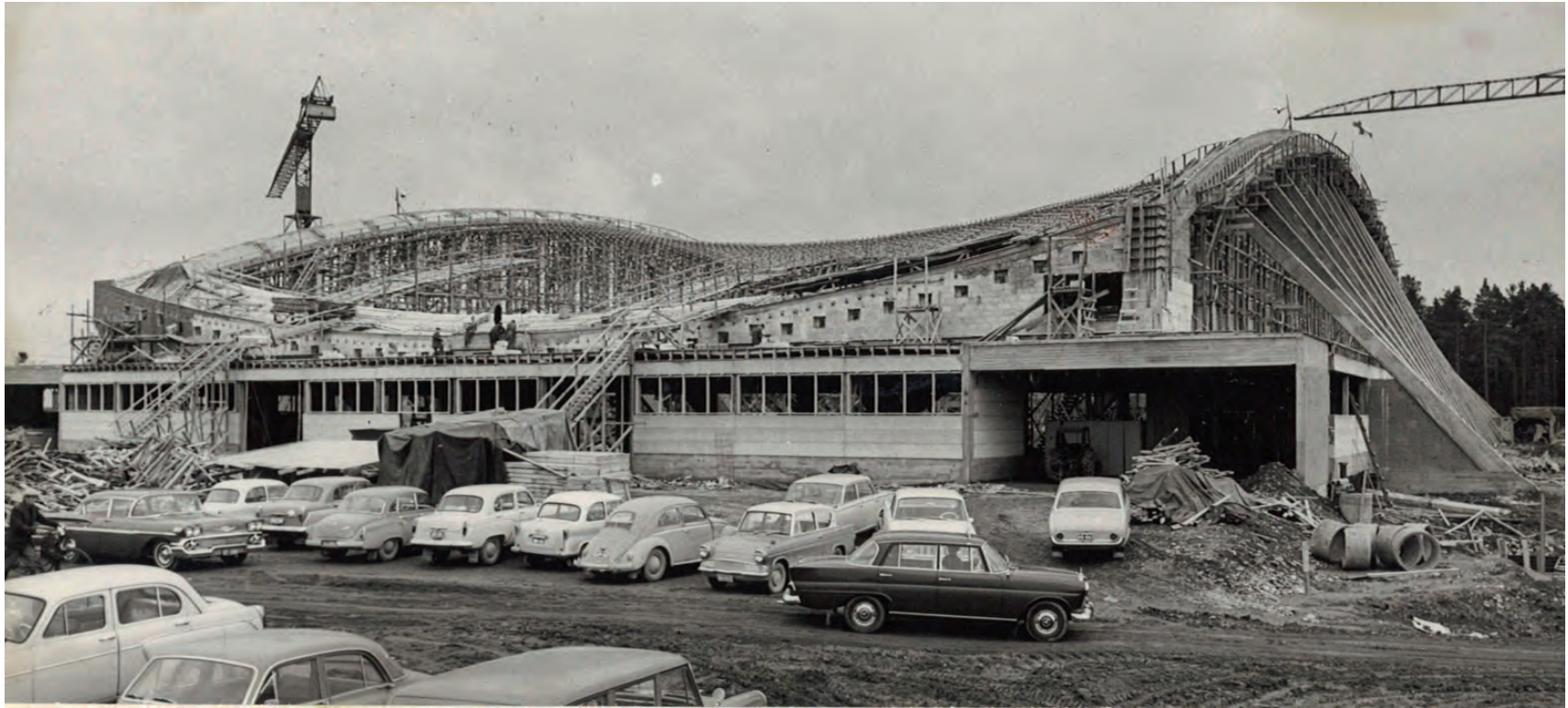
4

1. Uuden jäähallin pienoismallia ihailevat jääkiekkoliiton puheenjohtaja Harry Lindblad (vas), arkkitehti Jaakko Tähtinen ja jäähallin toimitusjohtaja Usko Teromaa. Kuva Vapriikin kuvaarkisto.

2. Jäähallin teräksisiä kattorakenteita rakennetaan vuonna 1964. Risteyskohtien lukot jäykistivät rakenteen. Kuvälähde: Leinonen, 2015.

3. Tasavallan presidentti Urho Kekkonen tutustui jäähallin rakennustyömaahan yhdessä kauppaneuvos Kalle Kaiharin kanssa. Kuvälähde: Leinonen, 2015.

4. Taiteilija Kimmo Kaivanto suunnitteli Vuoden 1965 jääkiekon maailmanmestaruuskisojen logon

1

2

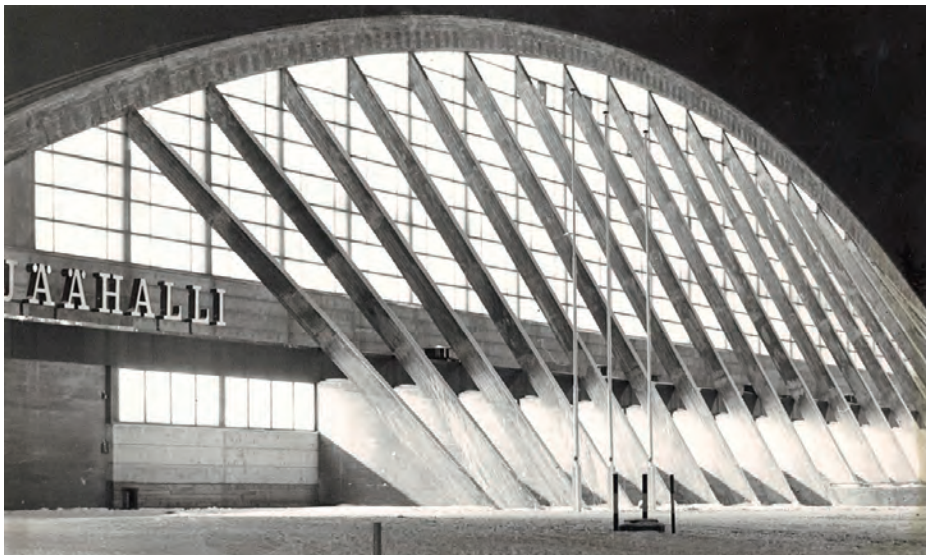
3

1. Rakennustyöt ovat pitkällä syksyllä 1964. Kuva Tampere-seuran kuva-arkisto/Lintinen.
2. Vihkiäisiin osallistui arvokasta kutsuvierasjoukkoa mm. tasavallan presidentti. Kuva Vapriikin kuva-arkisto.
3. Uuden jäähallin muovituolit. Kuva Vapriikin kuva-arkisto.

1

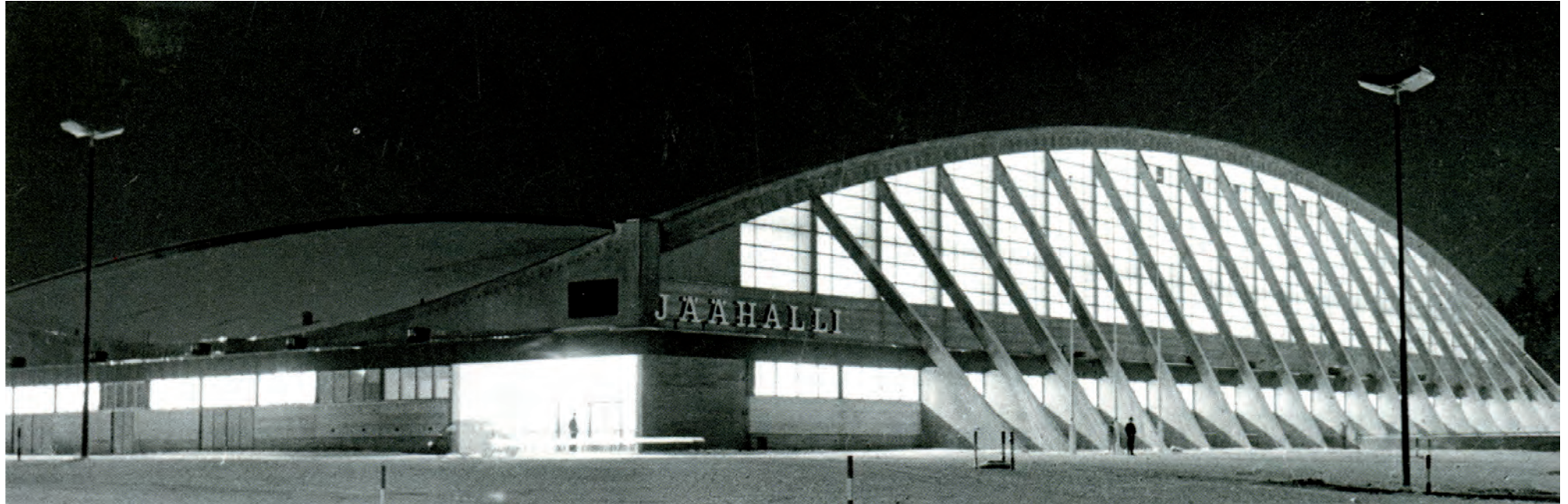

2

3

1. Juuri valmistunut Hakametsän jäähalli vuoden 1964 lopulla. Kuva Tampere-Seuran kuva-arkisto.
2. Hallin päädyssä oli alunperin ikkunat, jotka korostuivat ilta-valaistussa hallissa. Kuvälähde: Leinonen, 2015.
3. Hallin lopputakastus meneillään. Tarkastajat kulkevat hallin kellosillalla 18 metrin korkeudessa. Kuvälähde: Leinonen, 2015.

1

2

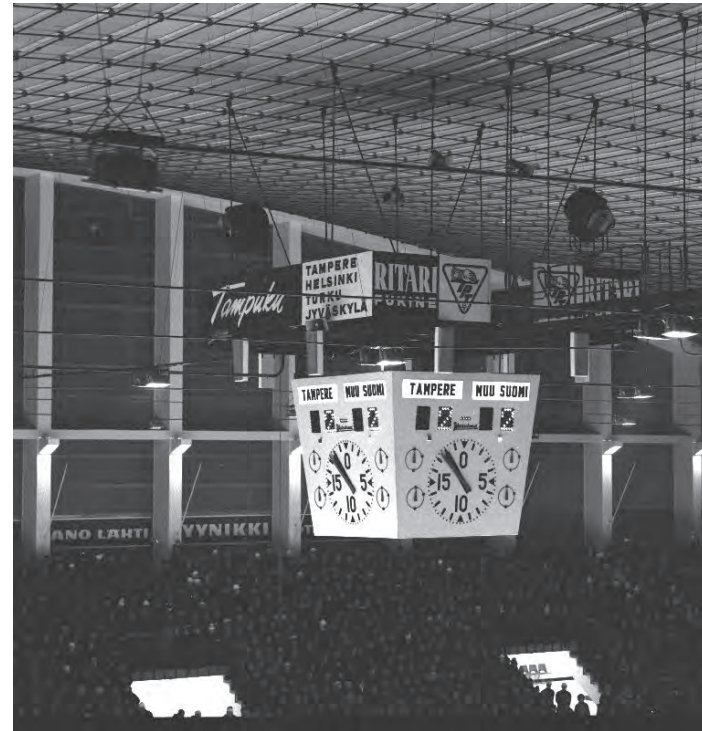

3

1. Iittavaala-istü jähalli talvella 1965. Kuvälähde: Leinonen, 2015.
2. Katsojat saapumassa mailmanmestaruuskisoihin vuonna 1965. Lippuja kisoihin myytiin pihalle rakennetuista ulkokujuista. Kuva Tampere-seuran kuva-arkisto / Lintinen.
3. Tamperelaiset jääkiekkolegendaat Ilveksen Lasse Oksanen, KooVeen Rauno Lehtiö ja Tapparan Kalevi Numminen testasivat ensimmäisinä uuden jähallin jäätä. Kuvälähde: Leinonen, 2015.

1

2

1. Jäähallissa on järjestetty myös useita messuja ennen Pirkkahallin rakentamista. Kuva Vapriikin kuva-arkisto.

2. Hallin alkuperäinen ottelukello. Kuva Vapriikin kuva-arkisto.

PERUSKORJAUKSET

Hallin suurimmat peruskorjaukset on tehty vuosina 1981, 1987, 1990, 2001, 2002, 2014. Hakametsän jäähallin mahtuu nykyisin 8 070 katsojaa. Istumapaikkoja on 6 399, aitiopaikkoja 312 ja seisomapaikkoja 1 359. Merkittäviä uudistuksia ovat olleet videotaulu, läntisen sivun parvikatsomo, aitioiden lisääminen ja katsomoiden laajentaminen lähemmäksi kaukaloa. Uusi videokuvaa näyttävä tulostaulu asennettiin vuonna 2007.

Pienempiä peruskorjauksia

1965

- talonmiehen asunto ja selostamot
- puuelementtirakenteinen sisärata, esiintymislava ja telineitä

1966

- ampumarata, koripallotelineet

1973

- vesikaton kunnostus
- uusi harjoitushalli 2 rakennetaan

1974

- kongressitilat, halli 2 valmistui

1980

- käyttötarkoitus ja tilamuutos (parvi, hätäpoistumistie)

1981

- talonmiehen asunnosta tehtiin kahvio, tilamuutoksia, wc-tiloja, ravintola rakennettiin kellariin. Kellariin tehtiin lisäpukuhuoneet, kuivaushuoneet ja pesutupa.
- selostamoita peruskorjattiin

1982

- kongressitilojen muutos (Reijo Ojanen)

1983

- ajoluiskiinkin tehtiin katokset

1986

- selostamot, katsomon poistumistiealueet muutettiin istumapaikoiksi

1987

- rakennettiin invawc ja muitakin wc-tiloja uusittiin, lipunmyyntitoimisto ja palvelupisteet rakennettiin sisään tulotasolle

1988

- uudet terälasiulko-ovet

1990

- selostamoita peruskorjattiin, turvavalistus porrashuoneisiin, alkusammutuskalusto, kenttätasolle pelaajien pukuhuoneiden yhteyteen tehtiin huolto- ja teroitustiloja

1991

- grilli rakennettiin pääkerrokseen entisen talonmiehen asunnon paikalle

1993

- poistumistieporras

1994

- harjoitushalli 3 rakennetaan

1995

- jääkiekkomuseo (muutti pois 2001)

1996

- hätäpoistumistie ja kabinetit

1999

- lipputoimiston julkisivuun tehtiin lisää uusia sisäänkäyntiovia (3 uutta pariovea ja yksi tavallinen ovi, kulunohjauspuomit)
- muutoksia Tappara -käytävällä (liukupalo-ovi ym.)

2002

- monikäyttötila rakennettiin kellarikerrokseen (400 henkilölle), uusia iv-konehuoneita, uusi kylmäkeskus rakennettiin itäiselle julkisivulle

2004

- kylmäkeskuksen vesikaton perusparannus (ääneneristys, vesikaton kannatus ym.)
- kylmäkonehuoneen valvomon ääneneristys. Tehtiin erillinen koppi olemassa olevan tilan sisälle.

2006

- B-siiven kellarissa vip-tilojen ulkoseinän kosteusvauriokorjaus / ulkoseinän perusparannus
- B-siiven valoikkunoiden kattaminen valokatteella

2007

- uudet kulma-aitiot rakennettiin

2011

- B-siiven kellarissa vip-tilojen ja klubitilan lattiamaateriaali vaihdettiin Hovi-laatasta kuivapuristelaataan

2012

- muutoksia toimitsijatiloissa

2013

- sisäilmaperuserparannus B-siivessä vip- ja klubitiloissa, sekä Ilveksen pelaajien pukuhuone- ja pesutiloissa
- vedettömät urinaalit A-puolen isoimpaan miesten wc-tilaan
- portteja ja aitoja rakennettiin ulkoalueille

2014

- videonäytön hallintajärjestelmän päivitys
- vanhojen seisomakatsomoiden purkaminen katsomon Bc- ja Bd -kulmissa, uudelleen järjestely ja uusien kulma-anniskelupaikkojen rakentaminen

2015

- sisäilmaremontti B-puolen kellarin toimitsijatiloissa

Suuri peruskorjaus 2001-2002, 2007

I-vaihe 2001

- sisäänkäyntitason päätyravintolat, keittiöt ja myyntipisteet uusittiin
- uudet wc-tilat päätyihin
- käytävätilojen peruskorjaus (lattioiden pinnoitus, lämmöneristystä parannettiin ulkoseinien osalta, ikkunoihin asennettiin uudet sisäpuoliset lämpölasit)
- uusittiin palvelupisteet P1-P5
- uusi alakatsomo
- kenttätasolla tila- ja lvi-muutoksia
- taloteknisiä muutoksia (sähköpääkeskuksen uusinta, paloilmotinkeskus, äänentoisto)
- vanhan grillin muutos järjestyksenvalvojen tilaksi
- HUOM! Kokoontumistilojen suurin sallittu henkilömäärä 8 070

II-vaihe 2002

- uudet iv-konehuoneet päädyissä ja vanhojen nurkkakoneiden saneeraus
- hallin kattovalaistus uusittiin

- savunpoistopuhaltimet rakennettiin hallin sisälle pitkille sivuille
- kylmäkonehuoneen laajennus 1. kerroksessa (kerrosala 60 krsm²)
- uusi rataputkisto ja betonilaatan valu kenttäalueelle
- ikkunoiden maalauskuunnostus
- matalan osan vesikate uusittiin
- kenttätason tilojen peruskorjaus A-siivessä (saunat, pesutilat, pukuhuonetilat)
- kenttätason tilojen peruskorjaus B-siivessä (vip-tilat, erotuomaritilat), pohjaviemäreiden uusintaa ja asfalttilattioiden muuttamista betonilattioiksi

III-vaihe 2007

- hallin iv-koneiden kunnostus (kulmakonehuoneet)
- sisäänkäyntien valomainokset
- uusi videokuutio / tulostaulu
- päätykatsomoiden uudet istuimet
- A-katsomon / D-päädyn kulman uudet aitiot (6 kpl)

III-vaiheen lopputyöt 2011

- maanalainen varasto A-puolelle ja uusi pelaajaluiska ja porrastorni (Arkkitehtitoimisto Tähtiset Oy)

Harjoitushalli II valmistui jäähallin eteläpuolelle vuonna 1974. Kuva Tampere-Seuran kuva-arkisto.

HAKAMETSÄN JÄÄHALLIN KÄYTTÄJÄN MIETTEITÄ

Hakametsän jäähalli oli kovassa käytössä heti valmistumisen jälkeen ja on edelleen. Se on SM-liigassa pelaavien Tapparän ja Ilveksen kotiareena sekä KOO-VEEN pelien sarjaotteluiden areena. Hallissa harjoitellaan aina aamuyön tunneilta yömyöhään. Hallin kattoon on jäädytetty Ilveksen ja Tapparän huippupelaajien paidat sekä yhden KOO-VEEN pelaajan paita.

Hallin jäällä on myös esiintynyt maailmalla menestynyt ja nyt jo uransa lopettanut taitoluistelija Kiira Korpi. Halli on toiminut luistelun ja jääkiekon lisäksi karaten, lentopallon, nyrkkeilyn, painin, painonnoston ja judon maaotteluiden ja arvoturnausten näyttämönä. Siellä on järjestetty myös megakonsertteja. Hakametsässä ovat esiintyneet mm. Deep Purple, Hanoi Rocks, Alice Cooper, Nightwish ja Iron Maiden.

Jouko Salminen muistelee Hakametsän jäähallia Aamulehdessä 30.1.2015

”Suomessa ei liene ketään, joka olisi pelannut hallikiekkoa kauemmin kuin minä. En väitä, että olen ainoa samalla viivalla, mutta edellä juuri voi kukaan olla. Aloitin nimittäin heti hallin avattua sarjapelit, olen siitä lähtien pelannut kesät ja talvet ja pelaan edelleen.

Yksi parhaista muistoistani on, kun kaudella 1979–80 seisoin ”lippupoikana” tylsillä luisti-

milla punaviivalla. Siniviivoilla olivat Suomen ja Neuvostoliiton maajoukkueet. Jäällä olivat mm. Ragulin, Mihailov, Petrov jne. Käytävällä näin Tretjakin metrin päästä, ja hänellä oli julmettu vekki kasvoissa. Jäljistä päätellen naaman oli kursinut kokoon joku betoniraudoittaja.

Olin katsomassa ensimmäisissä MM-kisoissa ottelut Suomi–Kanada ja Tsekkoslovakia–Kanada. Erikoisempaa oli se, että olin hallissa Kanadasta ostetuilla lipuilla. Kanadassa syntynyt ja asunut serkkuni hommasi sieltä liput ja tuli Tampereelle katsomaan kisoja.

Vuotta en muista, mutta play off -ottelussa Tappara–TPS oli joku idiootti ilmoittanut, että hallissa (joka oli aivan täynnä) on pommi. Viidessä minuutissa meidät roudattiin rauhallisesti pihalle. Pelaajatkin loikkivat luistimet jalassa kakkoshalliin turvaan.

Tämä on sarjassa ikävä muisto: KOO-VEEn miehenä olin yleensä juuri oman seurani peleissä. Silloin vielä, kun halli veti 10 200 katsojaa, oli varsinaisen katsomon ja kentän väliin pitkille laidoille rakennettu ylimääräisiä penkkirivejä niin paljon kuin mahtui. Silloin ei kentän ympäri ollut pleksejä, kuten nykyään. Eräässä tilanteessa se sitten tapahtui: kova purkukiekko osui yhtä katsojaa päähän. Jälki ei sovi perheohjelmaan.

KOO-VEE:ssä oli aikanaan ”vahvistuksena” Kanadasta tullut Barry Salovaara. Kaveri ei nyt mikään virtuoosi ollut, mutta kanadalaista peräänantamattomuutta löytyi. Kerran hän heittäytyi vastustajan pakin erittäin kovan siniviivalämärin eteen. Kiekko pamahti tietysti suoraan naamaan. Barry jäi jään pintaan. Hän heräili siinä sitten, kun apuvoimia jo oli paikalla. Tarjotut parit eivät tälle sisupussille kuitenkaan kelvanneet, vaan hän taisteli väkisin itsensä huojuville tolpileen ja poistui ”miehenä” kentältä.

1

Yksi erikoinen tapaus oli kerran Tapparan pelissä muistaakseni TPS:ää vastaan. Pertti Koivulahti oli jossakin vaiheessa hukannut tai rikkonut mailansa. Hän meni kuitenkin ahdistamaan vastustajaa kulmaan. Pienen nahinan jälkeen kulmasta tuli ulos Koivulahti maila kädessään ja tepsiläinen levitteli käsiään ihmetellen, missä hänen mailansa on.

Olen kerran ollut katsomassa Hakametsässä Harlem Globetrottersejakin (pelaa koripallon näytösotteluita). Ovat tainneet olla siellä pariinkin otteeseen.”

2

1. Hakametsän jäähalli on Tapparan ja Ilveksen kotihalli, mutta myös KooVeen pelaajat ovat saanut peliaikaa. Kuvälähde: Wacklin, 2005. 2.-3. Myös Suomen menestynein taitoluistelija Kiira Korpi ja NHL-pelaaja Teemu Selänne on nähty Hakametsän jäällä.

3

JÄÄHALLIN NYKYTILANNE

Piha-alue

Hakametsän jäähalli rakennettiin nopeaan tahtiin Hakametsän peltomaille, joka oli liikenteellisesti hyvä paikka. Saa-
vutettavuus julkisilla kulkuneuvoilla ja henkilöautoilla oli hyvä. Tontti oli verrattain lähellä keskustaa ja kaupunki oli laajentumassa itään Kissanmaan asutuksen ja keskussairaalan rakentamisen vuoksi.

Hakametsän jäähallia ympäröivät laajat asfalttipintaiset paikoitusalueet, mikä kuvastaa 1960-luvun suunnittelutapaa. Jäähallin arkkitehtonisen muodon kokonaisuus on hahmotavissa hyvin keskellä suurta avointa kenttää.

Paikoitusalueen pehmentäminen ja rytmittäminen istutuksilla vaikuttaisi kohottavasti maisemallisiin arvoihin. Kuitenkin hallin näkyvyys ympäristöön tulee säilyttää esteettömänä.

Jäähallia rajaa pohjoisessa Kissanmaan asuinalue, joka rakentui pääasiassa 1950-luvulla, jolloin kaupunkisuunnittelun johtava teema oli arkkitehti Otto-livari Meurmanin kehittämä puutarhakaupunkiajattelu. Kissanmaan ensimmäisen, vuonna 1951 vahvistetun asemakaavan esikuvana oli Tapiolan asemakaava, jossa luonto ja rakentaminen lomittuvat tasapainoisesti maaston mukaisesti kaartuvien katulinjausten rytmissä.

Hakametsän jäähallia rajaa idässä Uudenkylän kaupunginosa, jonka kerrostalojen rakennuskanta on pääosin 1960-70-luvuilta. Keltinkatu 4-6:ssa sijaitsevat kisakyläksi vuonna 1965

rakennetut kerrostalot, jotka suunnitteli arkkitehti Jarmo Kervinen.

Etelässä hallin aluetta rajaa Sammon valtatie ja Kalevan kaupapakeskuskokonaisuus. Lännessä on Hervannan valtavyälyä.

Julkisivut

Julkisivujen suurin muutos on kaarevien päätyjulkisivujen valoläpäisevien Forbo-levyjien vaihtaminen harmaaksi profiilipelliksi. Profiilipeltejä on perusteltu sillä, että niiden avulla haluttiin estää luonnonvalon vaikutus ja auringon paistaminen pelikentälle.

Julkisivujen maalatut betonipinnat hilseilevät ja ne kaipaavat huoltomaalausta. Vinot betonituet idässä ja lännessä ovat likaisia ja kaipaavat myös huoltomaalausta. Huopakatteinen vesikatto on korjattu ja uusittu 1970-luvun alussa.

Alkuperäisiin julkisivuihin on tullut muutoksia, kun uusia iv-konehuoneita, vip-aitioiden hätäpoistumistieportaita ja kylmäkeskus on rakennettu. Laajennukset on pyritty toteuttamaan irti vanhasta julkisivurakenteesta; uudet iv-konehuoneet on nostettu pilastereiden varaan ”konttina” matalan osan katolle. Kylmäkeskus ja nykyinen grilli (alkuperäinen talonmiehen asunto) on sijoitettu rakennuksen taakse, itä-sivulle erillisinä, vanhasta hallista erottuvina massoina. Vanhat pääraystäslinjat on pyritty säilyttämään laajennuksista huolimatta.

Ikkunat

Ikkunat ovat puuikkunoita ja niissä on havaittavissa laajasti lahovaurioita alapuitteissa ja karmeissa. Ikkunoiden kunnokarttoitus tulisi tehdä ja ikkunoiden uusiminen vaikuttaa todennäköiseltä. Ikkunoiden sisäpintaan on asennettu lisä-umpiolasi vuonna 2001.

Ovet

Pääulko-ovet pohjois- ja eteläjulkisivussa on vaihdettu teräslasioviksi vuonna 1988 ja vuonna 2002. Muut ulko-ovet ovat alkuperäisiä, peltipintaisia huolto-ovia ja peittomaalattuja puupaneeliovia, joiden sisäpintaan lisättiin lämmöneristettä ja uudet vaneriverhoilut vuonna 2001.

Sisätilat

Sisätiloja on korjattu, uusittu ja muutettu useaan otteeseen. Peruskorjauksia on tehty lähes vuosittain. Sisätilojen ilme on epäyhtenäinen. Sisääntulokerroksen lattiapinnassa on epoksinpinoite. Lattioiden pinnoissa on halkeamien paikkauskasistaleita, joita ei ole pintakäsitelty ympäröivän pinnan tapaan ja sävyyn. Ne erottuvat selvästi muusta pinnasta. Sisäseinissä on alkuperäinen puhtaaksi muurattu ja lateksilla vaaleaksi maalattu tiilipinta.

Ilmastointiputket ovat näkyvissä sisäkatoissa. Sisääntulokerroksen katossa on harva ristikkomainen alaslaskettu lautaviritelmä. Ravintolat ja myyntitiskit on tehty identiteeteiltään erilaisiksi. Kellarin vip-ravintolan lattiamateriaalina on käytetty kuivapuristettua keraamista laattaa. Porraslankut

ovat maalattua betonia, kaiteet ovat peittomaalattuja teräsputkikaiteita. Vip-aitioihin johtavissa uusissa teräsportaiden porrasaskelmissa muovimattopinoite.

Katsomoa on uusittu useaan otteeseen ja siellä on kaikkiaan kolme erilaista tuolimallia. Porrastetun katsomon maalatut betonipinnat ovat kuluneita ja ne kaipaavat huoltomaalausta. Lakattuja mäntypuisia pelaajapenkkejä on osittain uusittu.

Pelaajien puku- ja pesuhuoneet ovat peruskuntoisia tiloja, joita vaivaa kovasta käytöstä johtuvat nuhruisuus ja kuluneet pinnat. Ne on peruskorjattu vuonna 2002. Ilveksen pelaajien puku- ja pesutiloissa on tehty peruskorjauksia vuonna 2013. Pukukäytävän ja pelaajien kulkualueiden lattioissa on kolikkokumimatot.

Yleisöwc-tiloja pääsisäänkäyntitasolla on uusittu viimeksi vuonna 2001. Ne kaipaavat uudistamista ja ajantasaistamista. Yleisöwc-tilojen seinät ovat laatoitettuja ja lattioissa on epoxi-pinoite. Katot ovat alaslaskettuja ja maalattuja kipsilevykattoja. Eriöiden väliseinät ja ovet ovat teräsprofiileilla vahvistettuja laminaattipintaisia levyseiniä ja -ovia. Kiintokalusteet ovat perusmallisia wc-kalusteita,

B-siiven kellarissa sijaitsevan kuntosalin laitteet ja pinnat on uusittu.

Sisäovet ovat laakapintaisia kovalevyovia ja teräsovia.

Aitiot

Parvi rakennettiin vuonna 1980 ja kulma-aitiot vuonna 2007.

JULKISIVUT

1

2

3

4

5

6

1. Julkisivu pohjoiseen. Matalan sisäänkäyntiosan päälle on rakennettu iv-konehuone.
2. Julkisivu länteen. Yläosan alkuperäiset ikkunat on pellitetty umpeen profiilipellillä.
3. Julkisivu etelään. Takajulkisiuun on myös rakennettu iv-konehuone matalan osan päälle.

4. Itäjulkisivun vinot betonipilari kaipaavat huoltomaalausta.
5. Jäähallin nimikyltti on alkuperäinen.
6. Länsijulkisivun lounaiskulmassa on käynti klubi- ja monikäyttötilaan

1

2

3

4

5

1. Julkisivu lounaaseen.
2. Likaantuneet betonipilarit kaipaavat huoltomaalausta.
3. Uusi sisäänkäynti pelaajatiloihin ja ajoramppi rakennettiin vuonna 2011.
4. Länsijulkisivu.
5. Julkisivujen pintamaalit irtoavat paikoitellen.

1

2

3

4

5

6

1. Lipunmyynnin teräslasiovet kaipaavat huoltoa/uusimista.
2. Pääkerroksen varapoistumistievet,
3. Ikkunoiden pielissä maalit irtoavat. Ikkunoiden kunto tulee tarkistaa.
4. Aitioiden ja A-käytävän teräslasiovet ovat hyväkuntoiset.

5. Itäjulkisivun hätäpoistumistieovi.
6. Ikkunoiden alapuitteissa ja karmeissa on lahovaurioita.

1

2

3

4

5

1. Myöhemmin rakennetut iv-putket on asennettu julkisivujen pintaan.
2. Kylmäkeskus rakennettiin kaakkoiskulmaan vuonna 2002 ja sitä laajennettiin vuonna 2013.
3. Matalan osan katolle rakennettu iv-konehuone.
4. Uusi pelaajien sisäänkäyntilaaajenus on vuodelta 2011.
5. Harjoitushalli II (pyöreä) rakennettiin vuonna 1974 ja harjoitushalli III vuonna 1994.

KATSOMO

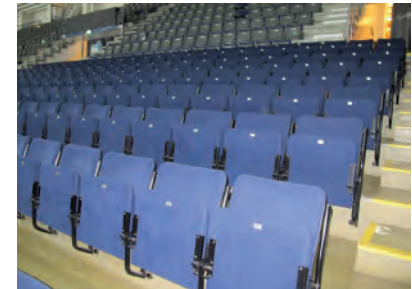
1

2

5

3

4

1. Aitiot ja selostamot on rakennettu A-katsomon yläosaan.
2. B-katsomon yläosaan on rakennettu parvi vuonna 1980. Katsomon alaosaan tuolit on uusittu suuren peruskorjauksen yhteydessä vuosina 2001–2002.
3. Katsomon pohjoispääty.
4. Katsomon kulmiin on rakennettu puomit oluenjuojille.
5. Katsomon tuolimalleja.

1

2

3

4

5

1. B-siiven parvien oranssit muovituolit. Taustalla näkyy parven seinävalaisin.
2. Katsomon porrastusten maalipinnat ovat kuluneita.
3. Kulunut maalipinta portaassa.
4. A-katsomo ja aitiot. Porrastukset ovat 28 cm ja melko raskaat nousta.
5. Ilveksen ja Tapparan pelaajien jäädytetyt pelipaidat.

KENTTÄ

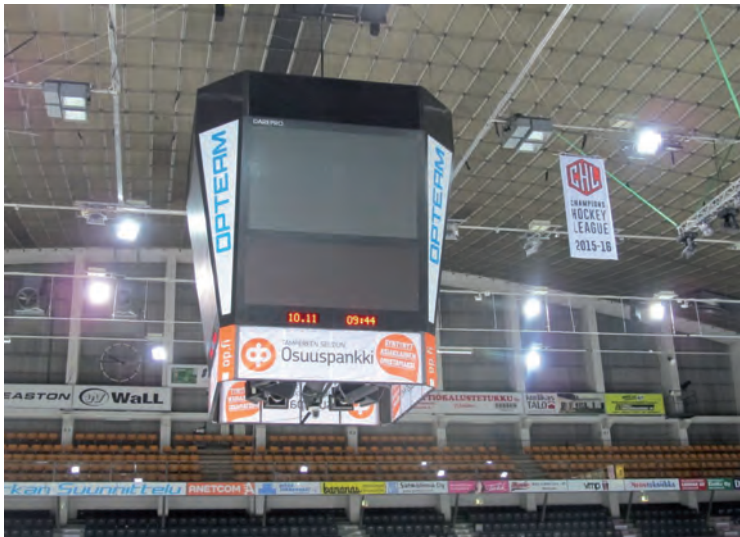
1

2

3

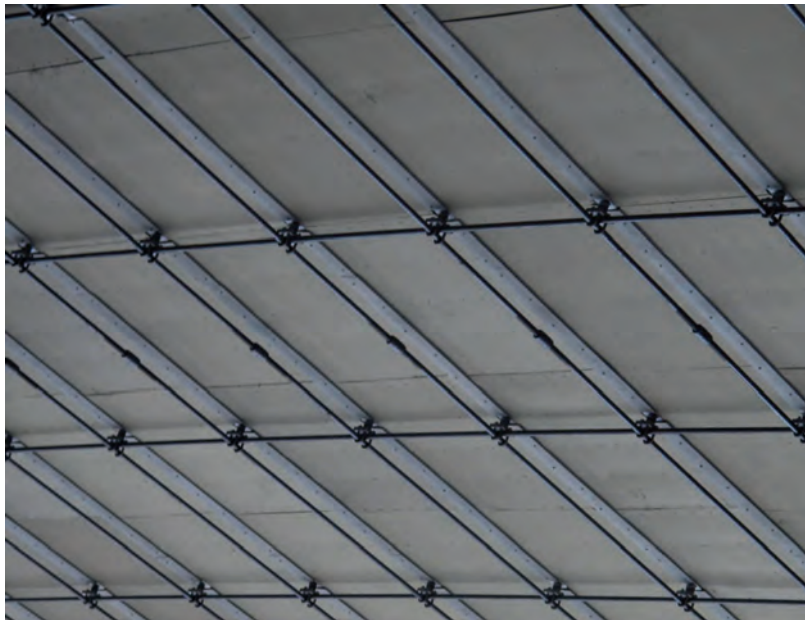
4

5

1. Pelikenttä.
2. Näkymä pelaaja-aitiosta. Ylhäällä Ilveksen pelaajien jäädytetyt pelipaidat.
3. Pelaajapenkki.
4. Ottelukello on uusittu video-näytöksi ja sen hallintajärjestelmä päivitettiin vuonna 2014.
5. Hallin alkuperäinen kello B-katsomon yläseinällä.

KATTO JA AITIOT

1. Näkymä A-katsomoon. Kaarevan satulakaton sisäpinta on alkuperäinen.
2. Uusi aitio.
3. Detailjokuva sisäkatoista. Taustalevy on asbestipitoista Karlit-levyä.
4. Uusi porras aitioon, askelmat on pinnoitettu muovimatolla, käsijohde on maalattua terästä.
5. Näkymä uuteen kulma-aitioon.
6. Kulma-aition sisäpuoli.

AULATILAT

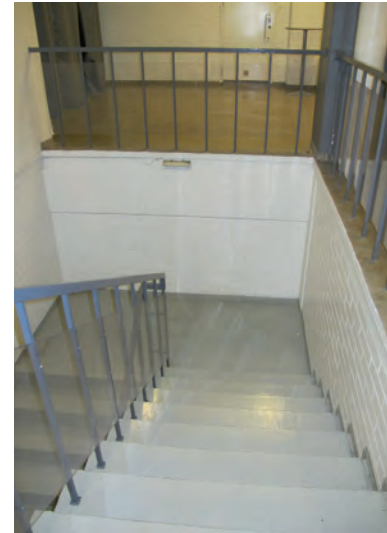

1

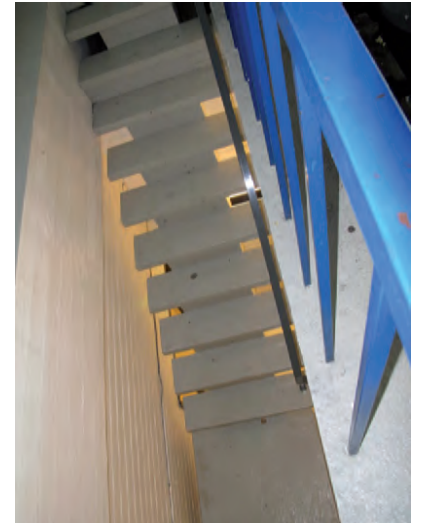

2

3

4

5

6

7

1. B-siiven sisääntuloaula. Lattianssa on epoxipinnoite, jonka halkeamia on paikattu siten, että paikatu kohdat näkyvät ympäröivästä pinnasta,
2. Pohjoispäädyn porras yläkertaan.
3. Porras pääkerroksesta alakertaan.

4. Porras alakertaan.
5. Pääsisäänkäynti.
6. Yleisöwc-tila.
7. Aition teräslevyporras.

1

2

3

4

1. Iv-putket on asennettu näkyviin pääkerroksessa.
2. Pääkerroksen olutravintola.
3. Myyntitiski pääkäytävällä.
4. Juomien myyntitila 2. kerroksessa.

RAVINTOLAT

1

2

3

4

5

1. Pääkerroksen ravintola.
2. Baari katsomon kulmassa toisessa kerroksessa.
3. Ravintola Siipiweikot pohjakerroksessa.
4. Aulabaari pääkerroksessa.
5. Vip-ravintola kellarikerroksessa.

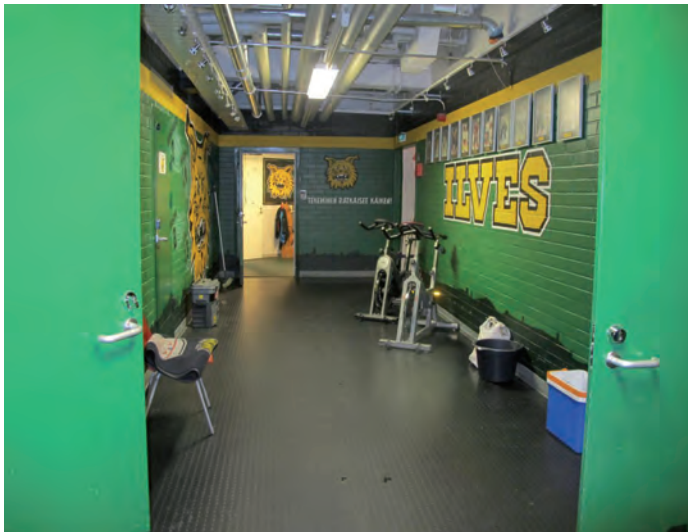
PUKuhuONEET

1

5

3

6

1. Vip-ravintolan keittiö.
- 2.-3. Ilveksen käytävä pohjakerroksen pelaajapukutiloissa.
4. Ilveksen pukuhuone
5. Ilveksen kuntoiluhuone.
6. Vaatehuoltotila.

1

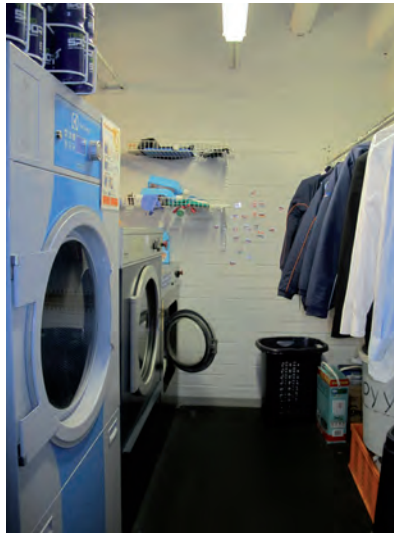
2

3

4

5

6

1. Tapparan pukuhuone.
2. Tapparan kuntoilutila.
3. Uusittu suihkutila, jossa on myös kylmävesiallas.
4. Pukuhuoneen oleskelunurkka.
5. Vaatehuolto.
6. Pukuhuoneen logo-matto.

TAUSTATILAT

1

2

3

4

5

6

1. B-siiven pohjakerroksen käytävä.
2. Kuntosali B-siiven pohjakerroksessa.
3. Huoltokäytävä.
4. Maanalainen varasto- ja huoltohalli rakennettiin vuonna 2011.
5. Toimitsijatila B-siiven pohjakerroksessa.
6. Jääkone pelaajatiilojen aulassa.

1

2

3

4

5

1. Huoltotila pohjakerrokses-
sa.
2. Pohjakerroksen huolto-
käytävä.
3. Iv-säleikkö 2. kerroksen
aulatilassa.
4. Ravintolahenkilökunnan
sosiaalityö pohjakerroksen
B-siivessä.
5. Iv-putket katsomoaulassa
2. kerroksessa.

HAKAMETSÄN JÄÄHALLIN RAKENNUSHISTORIALLISET ARVOT

Maisemalliset arvot – juurevuus ja maisema

Hakametsän jäähalli on säilyttänyt maisemallisen dominantin asemansa Kissanmaan kaupunkikuvassa, vaikka ympäristö onkin voimakkaasti muuttunut vuoden 1965 jälkeen. Rakennuksen hahmon kokonaisuus on nähtävissä kaukaa, kun rakennusta lähestytään. Harjoitushallit Hakametsä 1 ja Hakametsä 2 on rakennettu päähallin taakse siten, etteivät ne estä päähallin näkyvyyttä.

Jäähallin ympärillä oleva laaja asfalttipintainen pysäköinti-alue on ankea ja kaipaa rytmittämistä, puita ja kasvillisuutta pehmentämään yleiskuvaa. Hallin näkyvyys ympäristöön tulee kuitenkin säilyttää.

Rakennuksen julkisivujen välitön ympäristö olisi perusteltua rauhoittaa terassialueeksi ja oleskelualueeksi, jonne ei autoilla ole pääsyä huoltoliikennettä lukuun ottamatta.

Tulevasta käyttötarkoituksesta riippuen olisi hallin välittömään läheisyyteen mahdollista sijoittaa myös ulkokahvila ja pienimuotoinen leikki- ja pelikenttä. Niiden sijoittamisella ei kuitenkaan saa vaarantaa rakennuksen näkyvyyttä ympäristöön.

Arkkitehtoniset arvot – perinne ja tyyli

Arkkitehti Jaakko Tähtinen onnistui Hakametsän jäähallissa yhdistämään hienostuneella tavalla rakenteiden, tilajärjestelyiden ja arkkitehtuurin vyyhdiksi, joka näyttyy ympäristöön kauniina monumenttina ja 1960-luvun arkkitehtuurille tyypillisenä mustavalkoisena graafisena kokonaisuutena.

Samanlaisen arkkitehtonisen kokonaisuuden pystyi luomaan myös arkkitehti Toivo Korhonen voittaessaan vuonna 1958 Tampereen yliopiston arkkitehtuurikilpailun. Timo Penttilän ja Kari Virran suunnitteleman Tampereen Kauppaoppilaitoksen (1965) ja Sampolan (1960) sekä Aarne Ervin suunnitteleman Tampereen Keskusvirastotalon (1967) arkkitehtuurissa toteutuvat kiitettävästi myös 1960-luvun puhtaslinjainen arkkitehtuuri. Näitä neljää rakennusta voidaan pitää Tampereen arkkitehtuurin 1960-luvun helminä.

Hakametsän jäähalli on arkkitehtuurihistoriallisesti, tyyllisesti ja kulttuurihistoriallisesti valtakunnallisesti merkittävä. Rakennuksen alkuperäisyysaste on suuri.

Toiminnalliset arvot – toimivuus ja aitous

Hakametsän jäähalli rakennettiin kiireisellä aikataululla jääkiekon MM-kisojen näyttämöksi vuosina 1964–1965. Helsinki oli menettänyt mahdollisuuden kisojen järjestäjänä, sillä Helsingin hallihanke viivästyi.

Suomen ensimmäisen jäähallin pioneerihanke onnistui toiminnallisesti hyvin; keskelle sijoitetun pelikenttätason ympärille rakennetut katsomot täyttyivät ja uusia katsomorakenteita ja selostamotiloja tarvittiin pian lisää. Liikenteellisesti rakennus toimii hyvin vieläkin eikä sen alkuperäistä toiminnallista periaatetta ole rikottu. Katsomoiden poistumistiealueita on otettu katsomokäyttöön, mutta poistumistiet on korvattu uusilla korvaavilla järjestelyillä mm. avaamalla hätäpoistumistiepariovet hallikäytävän pitkille sivuille.

Hakametsän jäähalli on säilyttänyt toimivuutensa ja siihen liittyvät arvonsa hyvin lukuisista peruskorjauksista ja muutoksista huolimatta. Yleisöliikenne ja pelaajaliikenne eivät risteä, mikä lisää rakennuksen toimivuutta kokonaisuutena sekä pelien aikana että harjoitusaikoina.

Hakametsän jäähalli on toiminnallisesti valtakunnallisesti merkittävä. Rakennus on Suomen ensimmäinen jäähalli ja se rakennettiin jääkiekon MM-kisoja varten nopeasti vajaan vuodessa vuosina 1964–65.

Rakenteelliset arvot – rakenne ja tunnelma

Arkkitehti Jaakko Tähtinen onnistui yhdistämään Hakametsän jäähallin rakennejärjestelmän ja arkkitehtuurin yhdeksi tasapainoiseksi kokonaisuudeksi. Rakennuksen ulkonäköön tallentuu vetotankoineen ja betonipilareineen runsaasti tietoa 1960-luvun rakenteista; rakenteiden näkyminen suunniteltiin osaksi arkkitehtuuria.

Jaakko Tähtisen ja tanskalaisen insinööritoimisto Chr. Ostensfeld & W. Jønsonin yhteistyössä suunnitteleman riippukaton vetokaapelirakenteet näkyvät tasaisena ristikkoverkkona, jonka risteyskohtiin on asennettu metallilukot jäykistämään ristikkorakennetta. Lukot muodostavat myös kaarevassa riippukatossa ulkonäöllisesti koristeellisen verkoston, joka on asennettu irti takana olevasta levyrakenteisesta Karlitlevykatosta.

Hakametsän jäähallin rakennejärjestelmä on historiallisesti ja valtakunnallisesti merkittävä ja arvokas. Alkuperäisyysaste on suuri.

PERUSKORJAUSTAVOITTEITA

Hakametsän jäähalli on peruskorjattu tiuhaan aina silloin, kun korjaustarvetta on ilmaantunut. Yleisötilat ja katsomotilat ravintoloineen ja aitioineen ovat ulkonäöllisesti, kalusteiltaan ja materiaalinkäytöltään epäyhtenäiset ja sekavat.

Pääkerroksen sisääntuloaula ja sivuhallit ovat alunperin olleet avaria. Myöhemmin niihin on sijoitettu ravintola-, varasto-, wc- ym. tiloja, minkä vuoksi hallien reuna-alueet ovat epäyhtenäiset ja tilallisesti jäsentymättömät.

Pääkerroksen sivuhallien ilme kaipaa uudistamista. Tavoitteena voisi olla yhtenäinen yleismateriaalinkäyttö ja yleisvärimaailma 1960-luvun hengen tyyliä soveltaen. Ravintoloiden irtokalustus voi tukea ravintolan vakiobrandyä.

Pääsivuaulojen epoksinnoite tulisi uusia ja sovittaa väri aulojen kokonaisvärimaailmaan. Nykyinen paikattu ja kirjava ruskeankeltainen lattia luo epämääräisen ja tunkkaisen vaikutelman.

Katsomon betonilattia tuoliporrastuksineen on kulunut, likainen ja paikoitellen kolhuja kärsinyt. Lisäksi kulkuväylien porrasmousu (28 cm) on liian korkea liikuntarajoitteiselle, huonojalkaiselle sekä lapsille. Porrasmousu vaatii väliaskelman. Tulevasta käyttötarkoituksesta riippuen tuolien malli tulisi yhtenäistää ja valita malli käytön mukaisesti. Nykyiset muovituolit (3 eri mallia) soveltuvat hyvin jääkiekko-ottelun katsojalle.

Jos halli muutetaan sisäkäyttöön esim. sisäpelin ja/tai konsertti- ja kongressikäyttöön, asettaa ulkovaatteiden sijoittaminen aulatiloihin omat haasteensa.

Hallin satulakaton sisäpinnassa on teräsvaijeriristikon takana alkuperäinen asbestipitoinen Karlit-levytys. Levyt ovat likaantuneet ja vaikuttavat epäsiisteiltä ja niiden kunto ja kiinnitykset tulisi tarkistaa. Levyjen uusiminen tulee ratkaista kuntokartoituksen jälkeen.

Jäähallin julkisivujen huoltomaalaus on perusteltua ja ikkunoiden pääovien uusimista tulee tarkastella kuntotutkimuksen jälkeen. Kaaripäätyjen umpinaisten profiilipeltipintojen palauttamista valoläpäiseväksi tai taustavalaistuksi lasirakenteeksi tulisi harkita.

Satulakaton huopakate on peräisin vuodelta 1973 ja sen nykyinen kunto tulee tarkistaa. Matalan osan vesikate uusittiin vuonna 2002.

SUOJELUTAVOITTEITA

Hakametsän jäähallia ei ole suojeltu vielä asemakaavalla.

Rakennuksen julkisivut ja satulakatto tulee suojella ja tulevissa peruskorjauksissa tulisi pyrkiä poistamaan pääsisäänkäynnin yhteyteen, matalan osan katolle tehty iv-konehuone, jotta alkuperäinen puhtaslinjainen Jaakko Tähtisen pääjulkisivu saataisiin palautettua. Julkisivuihin tehtäviin muutoksiin tulee hakea museoviranomaisen lausunto.

Jäähallin rakenneratkaisuilla on tuettu tyylikkäästi 1960-luvun yksinkertaista graafista ja konstruktivistista arkkitehtuuria, jonka ulkoinen hahmo kertoo myöskin rakenteista ja rakennuksen käyttötarkoituksesta. Rakennuksen fyysiseen ulkomuotoon sisältyy runsaasti 1960-luvun rakentamisen teknistä historiatietoa, joka siirtyy perintönä sukupolvelta toiselle.

Hakametsän jäähalli on Suomen ensimmäinen jäähalli, jonka rakentamista kiihdytti jääkiekon MM-kisat vuonna 1965.

Hakametsän jäähalli on arkkitehtuuriltaan, rakenteiltaan ja toimintahistoriansa perusteella valtakunnallisesti merkittävä. Rakennuksen alkuperäisyysaste on korkea.

Hakametsän jäähallin suojeleminen asemakaavalla on perusteltua.

Etualalla arkkitehtien Timo Penttilän ja Kari Virran suunnittelema Tampereen kauppaoppilaitos ja taustalla Jaakko Tähtisen suunnittelema Hakametsän jäähalli. Molemmat rakennukset valmistuivat vuonna 1965 ja niiden molempien arkkitehtuuri edustaa Tampereen 1960-luvun rakentamisen korkeinta tasoa. Kuva Vapriikin kuva-arkisto.

Lähdekirjallisuus

Painettu kirjallisuus

Helen, Olli: Sadan vuoden urakka. Tampereen talojen rakentajat 1902–2002. Hämeenlinna 2003.
Javanainen, Juho: Hallissa on tänään matsi. Historiikki Hakametsän jäähallin alkuajoista. Tampere 2013.
Leinonen, Kimmo: Ensimmäiset Suomessa. Hakametsän jäähalli ja MM-kisat 1965. Helsinki 2015.
Niemelä, Jari: Tamperelaisen tiedon portaat. Tampere-seuran 100. Julkaisu. Tampere 2003.
Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998. Tampereen kaupungin ympäristötoimi kaavoitusyksikkö, julkaisuja 2/98. Tampere 1998.
Wacklin, Matti: Kirvesrinnat. Tapparan tarina. Hämeenlinna 2005.

Julkaisematon aineisto

Hakametsän yleissuunnitelma – kaupunkikuva- ja kulttuuriympäristöselvitys. Luonnos 18.4.2014. Tampereen kaupunki - WSP.

Lehtiartikkelit

Ikinuori viisikymppinen kukitettiin, lukijat muistelevat. Aamulehti 30.1.2015 (sähköinen lehti).
Tampere rakensi jäähallin. Tammerkoski 1965:2 ss. 43-52.
Vahila, Jukka: Vesikaton korjausrakentaminen – Tampereen jäähalli. Rakennustaito 1987:15 ss. 34_37.

Tampereen jäähalli – ensimmäinen laatuaan Suomessa. Suomen kunnallislehti 1965:50 ss. 128.

Piirustukset

Tampereen rakennusvalvonnan arkisto
Tampereen Tilakeskuksen arkisto
Tampereen kaavoitusvirasto

Valokuvat

Vanhat mustavalkoiset valokuvat
Tampere-Seuran kuva-arkisto
Vapriikin kuva-arkisto

Kirjoista skannattujen kuvien yhteydessä mainittu kuvalähde.

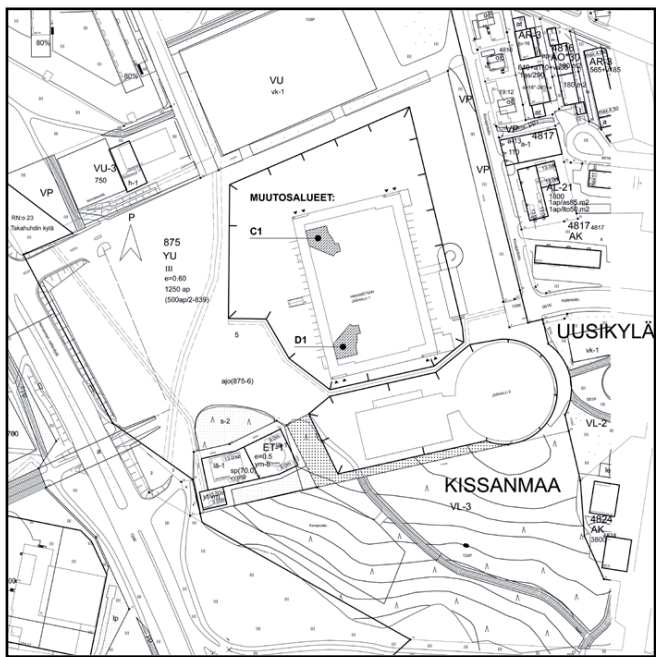
Nykytilannevalokuvat
Seija Hirvikallio

www-sivut

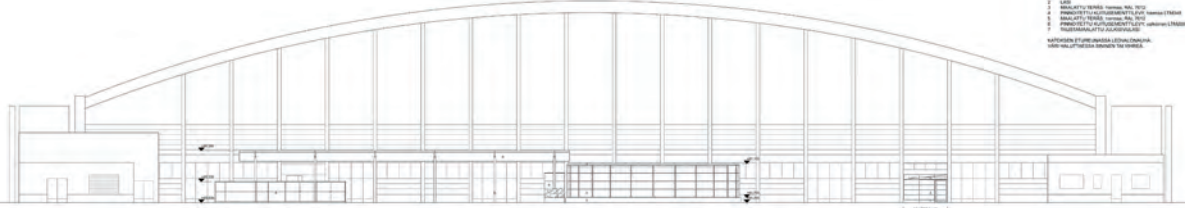
Jäähallin tekninen suunnittelu
<http://www.studiolumi.com/koke/uaitkn/jhallit.html>

Haastattelut

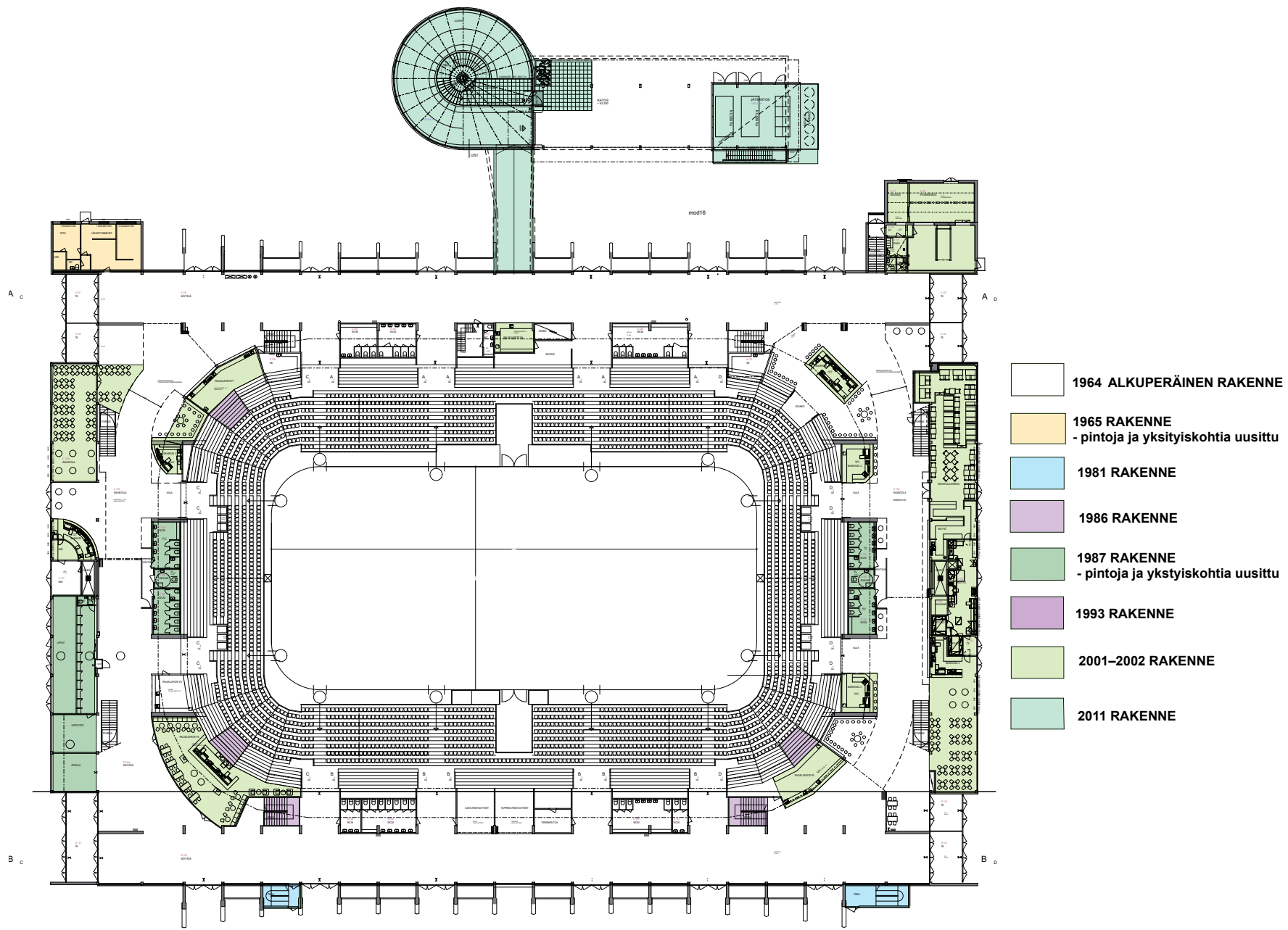
Juha ”Juniori” Jokela, kenttämies
Heikki Keto, isännöitsijä
Jarmo Männistö, huolto / Tappara
Jorma Pekkanen, huolto / Tappara

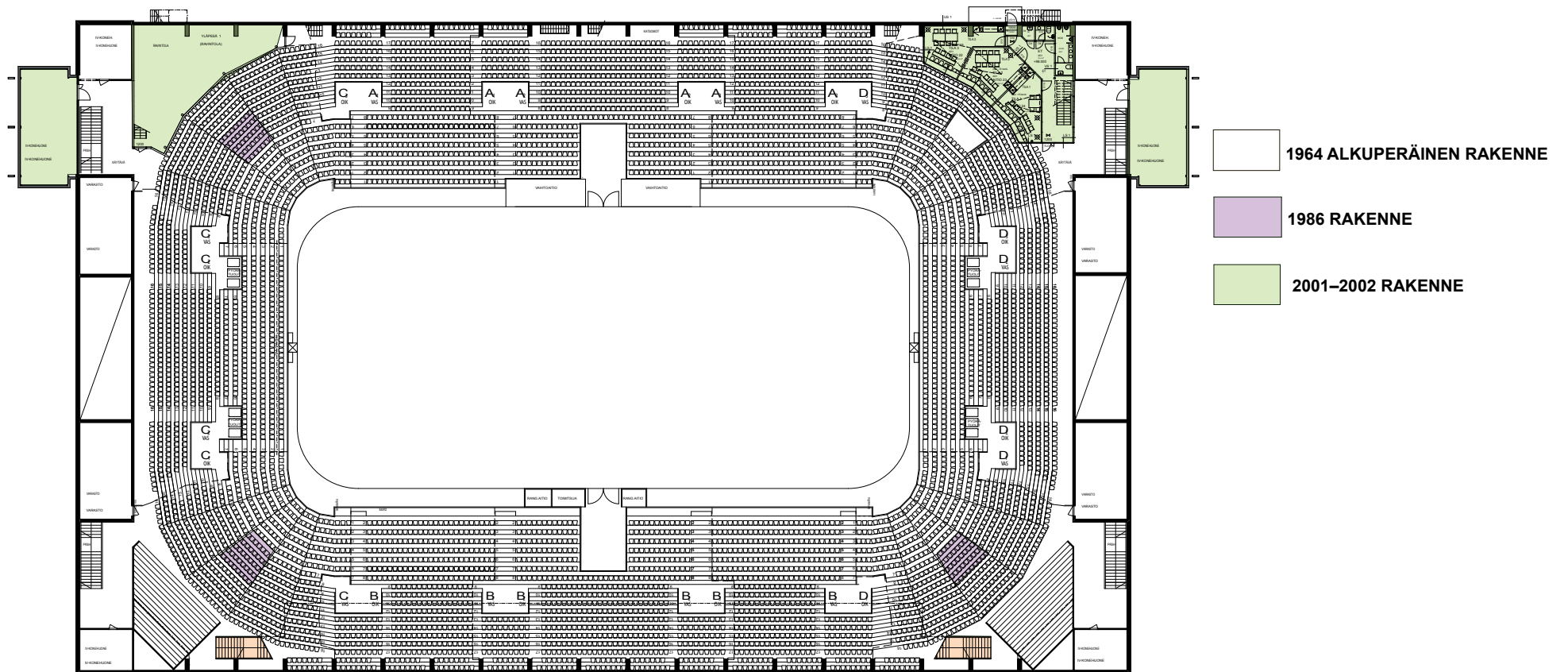
- 1. Pääsuojan ja EPH:n sijainti
- 2. EPH:n sijainti
- 3. EPH:n sijainti ja EPH:n sijainti
- 4. EPH:n sijainti ja EPH:n sijainti
- 5. EPH:n sijainti ja EPH:n sijainti
- 6. EPH:n sijainti ja EPH:n sijainti

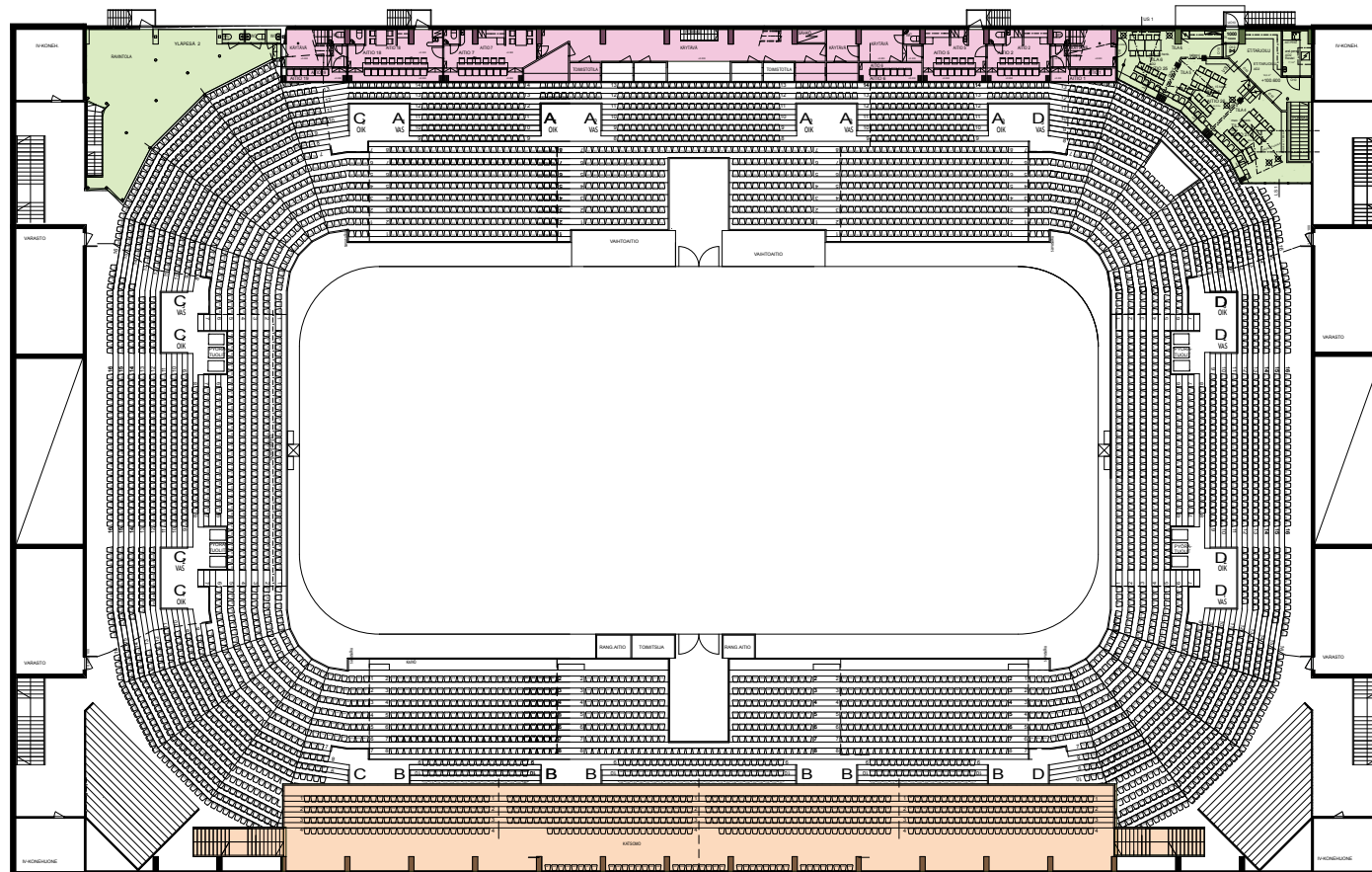
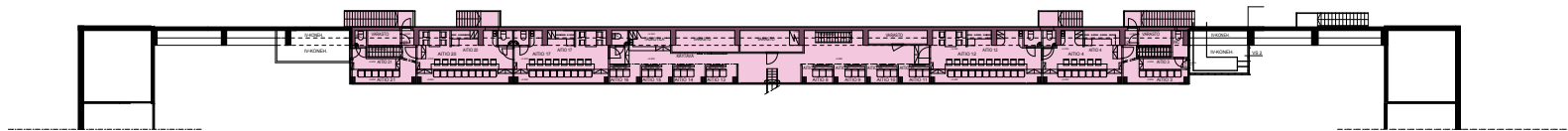
**LIITE
NYKYTILANNEPOHJAT JA AJALLISET KERROSTUMAT**

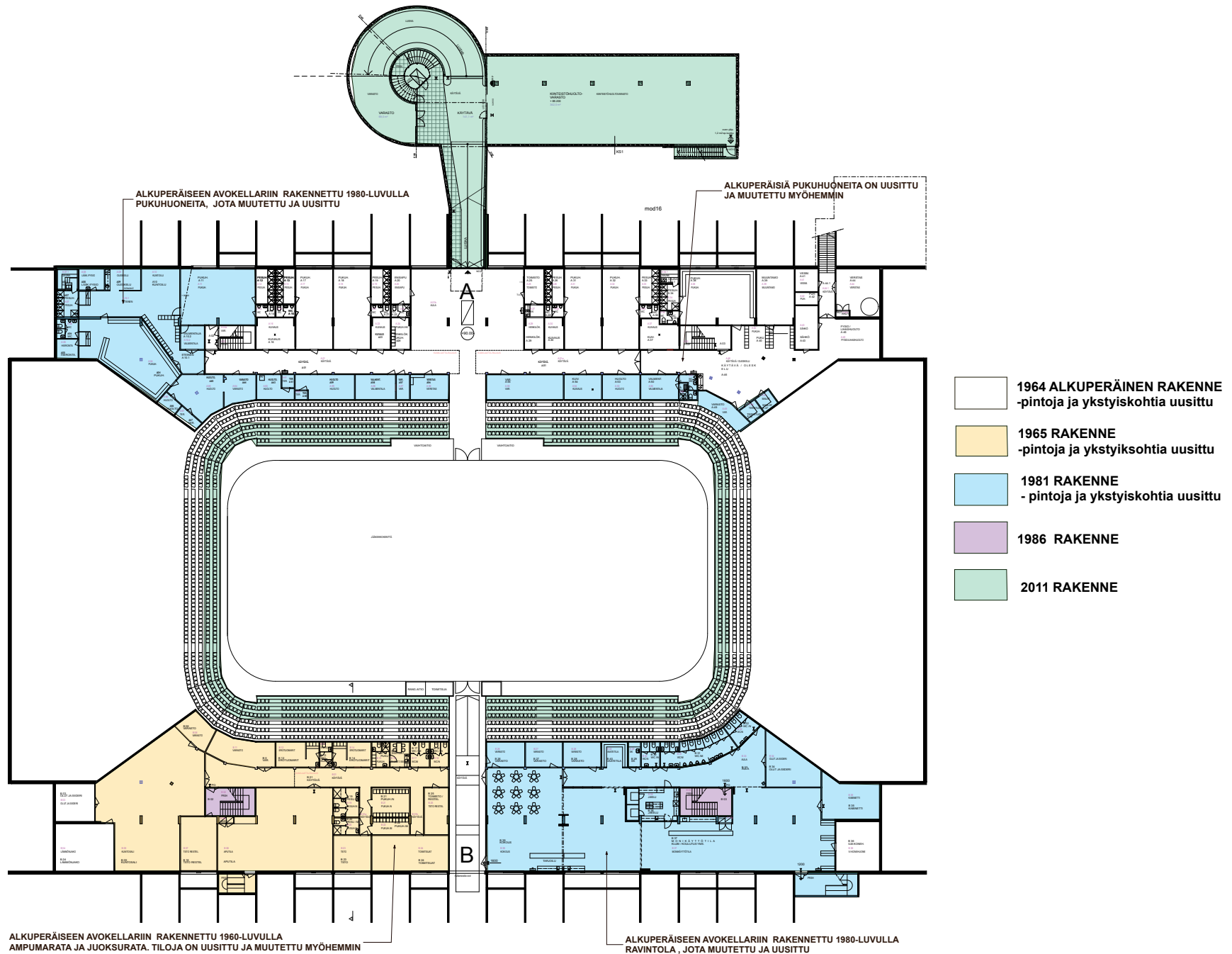
48 AJALLISET KERROSTUMAT
PÄÄKERROS

**AJALLISET KERROSTUMAT
2.KERROS**

- 1964 ALKUPERÄINEN RAKENNE
- 1980 RAKENNE
- 1996 RAKENNE
- 2001–2002 RAKENNE

AJALLISET KERROSTUMAT KELLARIKERROS

Vastavalmistunut jäähalli joulukuussa 1964. Itäpäädyn katsomon yläpuolella oli selostamot. Alkuperäiset penkit olivat lakattuja puupenkkejä.

Itäpääty syksyllä 2015. Selostamoiden ympärille on rakennettu aitioita ja taustan valoa läpäisevä seinärakenne on peitetty profiilipellillä. Katsomon alkuperäiset puupenkit on vaihdettu muovituoleiksi.

